

טשענאטאזער

רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

ערשטע אלע נר. 6. - סעלעסאן נר. 22-01

ערשיינט יערצן פריימאָג.

אָנאַנסען-פּריוו פאַר אַ פּאָלימעטער שורה:

פּריוו טעקסט 40 גראשען נאָכ'ן טעקסט 20 גראשען

אין טעקסט 60 גראשען.

די ערשטע און לעצטע זייט האלט 8 אָנאַנסען טעקסטען.

אַבאַנס-ערשטע 20 גראשען.

פּריוו פּריוו פאַר אַ פּאָלימעטער שורה:

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 22-01.

פּריוו אינהאַלט פון די טאָגסען איז די רעדאקציע נישט פּערזאָנלעך.

Częstochowa, Piątek 19 maja 1939

ליכט-צינדען 7,10

פּריוו פּריוו פאַר אַ פּאָלימעטער שורה:

נ"ע דוד זיסער

איז געשטאַרבען נאָך לאַנגע און שווערע ליידען אין עלטער פון 64 יאָהר.

די לויז איז פאַרגעקומען דאָנערשטאָג, דעם 18-טען מאי 1939 י. (כ"ט אייר תרצ"ט).

גלייכצייטיג דריקען מיר אויס דעם אייגנטעם דאנק די אלע, וועלכע האָבען אָפּגעגעבען אונזער טייערען נפטר דעם לעצטען כבוד, איבערהויפט דער געז. „אחיעזר”

די אין טיעפן טרויער פערזאָנלעכע

פּרוי, טעכטער, איידעם, אייניקלעך און פאַמיליע.

שטיצט די שבועות-אַקציע פון „קרן-תל-חי”

ZAKŁAD ROENTGENOLOGICZNY
D-ra med. A. BRAMA
po zmontowaniu nowego aparatu
roentgenologicznego C Z Y N N Y
Aleja Wolności 10.

מיטאגלעזן היימישע פריש, געשמאק, עכט כשר צו פיליגע פרייזען
צו בעקומען ביי פרוי ראָזענבלאַט אלע 7 אָדער קאָטעדראַלאַג 14.

אויף חתונות, ברית'ן
און אלע אנדערע יודישע שמחות
פאַרגאנגענע אַלערליי
צו זעהר פיליגע פרייזען
יטא וויכעל, ב. יאָסעלעוויטשאַ 1
קומט און איבערצייגט אייך.

Głęboko wzruszeni przedwczesną śmiercią
b. p. Krojny Ruchli Mittelman
składają serdeczne wyrazy współczucia Rodzinie oraz Kolegom
Personel i uczniowie Pryw. Szkoły
Pow. Mgr. T. Wajnberżanki.

FABRIARNIA, i PRALNIA CHEMICZNA „KRYSZTAŁ”
ul. Berka Joselewicza 2 i Warszawska 37.
מאכט בעקאנט, אז איזט ווערט געוואשען מיט א הערליכען שטיגעל-גלאַנק, וואס איז נאָך ביי איזט אין טשענסטאָקאָ נישט געווען. כדי צו איבערצייגען וועגען דעם די קונדשאפט האָבען מיר פערפיליגערט די פרייזען:
אַ קאַלנער מיט א הערליכען גלאַנק 12 גר.
אַ העמד — 40 —
אויך זענען פערפיליגערט געווארען די פרייזען אויף כעמיש וואשען און פארבען. פלעקען ווערען ארויסגענומען אייפ'ן אָרט. ספּעציאַליטעט: פאַרבען לעדערנע קורטקעס

Protek od **BOLU GŁOWY**
DŁA DOROSŁYCH ZE 24 GŁOZ
KOWALSKINA
KŁOPIE SIĘ RÓWNIEM
PRZY PRZEZIEBIENIU GRYPY: KATARZE

Współpracownicy naszej p. G. PREGERÓWNIE z intencji zasłubin z p. adw. E. KRAUSKOPFEM składamy najserdeczniejsze życzenia
Personel firmy „Wulkan”.

צו דער פערלאַנג פון פּר. רוזשע אייזען מיט ה. מאַניק גאַלדשער פון זאָווערשע ווינשען מול-טוב און די עלטערן פילע נחם
יצחק האַלאַנד און פּרוי אַנשטאט בלומען שפּענדען מיר 2 זל. פאַר'ן שפּיטאַל.
אח יודו יחיאַל יאַכימאָוויטש ווערען ליבלי נשואה של בתם
הננו מברכים בברכת מול-טוב וברוכ נחם יוסף שאַץ ווערען ווייטלעך

פאַרבעריי און בעמישע וועשערריי
BENETA
פאַבריק און קאַנטאָר: ב. יאָסעלעוויטשאַ 11
פיליז 2 טע אלע 16
מענער - קראַגענס ווערען ווייטער געוואשען מיט דויערהאַפּטען שפּיגעל-גלאַנק צום פרייז 12 גר.
ספּעציאַליטעט:
(1) אויפפרישען (פאַרבען) לעדערנע קורטקעס, (2) פאַרבען לויט מוסטערן, (3) דעטאָשירען (אָרויסנעמען) פלעקען אָהן "וואַשען אויפ'ן אָרט", (4) כעמישערייגען און פאַסאָנירען קאָפּעלושן, די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פון אַבסאָליווענס פון דער כעמישער אינדוסטריע-שולע אין וואַרשאַ מיט לאַנגיטערהייטער פּראַקטיק

Wzruszeni do głębi zgonem naszego Szefa
B. P.
DAWIDA ZYSSERA
wyrażamy pozostałej Rodzinie najgłębsze współczucie
PERSONEL firmy D. ZYSSER.

דורכגעדינגען מיט טיעפן צער צוליעב'ן טויט פון אונזער לאַנגיעה-ריגען געשעפטס פריינד
דוד זיסער
נ"ע
דריקען מיר אויס דער איבערגעליבענער פאַמיליע אונזער טיעפסטען מיטגעפיהל.
מאיר פייגענבלאַט און פאַמיליע

שבת, דעם 27 מאי 6 אָווענד אין ערשטען טערמין און 7 אָווענד אין צווייטען טערמין אין אייגענעם לאַקאַל קומט פאַר די
יעהולכע אלגעמיינע פערזאָנלעכע פון די מיטגלידער פון „טאָז”
מיט פאַלגענדען טר-היום: א. וואַלדען פון א פּרעזידענט פון דער פּערזאָנלעכע, ב. לייזענע דעם שראַטקאַל, ג. טעטיקייט און פּינאַק-פּעריכט פאַר'ן יאָהר 1938-39, ד. פּעריכט פון דער רעוויזיר-קאָמיטע, ה. פּרעזידענט-באָדזשעט פאַר'ן יאָהר 39-40, ו. ערנעצונגס וואַלדען פון א פּערזאָנלעכע און רעוויזיר-קאָמיטע, ז. פרייז פאַרשלאַגען.

Kino „LUNA”
היינט פרייטאג ווערט נישט געשפילט. ווידער ט. דאַלענגאַ - מאַסטאָוויטש אויפ'ן עקסען
ריהרענדע דראַמע פון דריי יונגע מענשען, אַרויסגעריסענע פון זייער אומגעבונג

TRZY SERCA
דריי הערצער - דאס איז אייער אייגען לעבע, דאס איז אייער קאַמף וועגען גליק.
ערלויב פאַר יונגע פון 18 יאָהר. כדי צו ערמעגליכען פאַר אלע צו זעהן דאָס בילד, זענען די פרייזען פערפיליגערט געווארען ביי דאָנערשטאָג, דעם 18 מאי א האַלבער זאַל צו 54 גר., א האַלבער 80 גר., באַלקאן 1.10 זל.
KINO „EDEN”
די צעריהמסע פראַנצויזישע אַרטיסטין
סימאָנע סימאָן
אין דער נייטסטער קרעאַציע
„JOSETTE”
די הערליכסטע מעלאָדיעס!
ווי? — — — הומאָר!

אַגראַדאַחאַ 14-16
Kino „BAŁTYK”
PIEŚNIARZ WARSZAWY
אין די הויפט-ראַדען: באַדאַ, גאַרשנינסקאַ, וניש, לאַווינסקי א.א.

דעם הערצליכסטען בייליד דער אלמנה און פאַמיליע צוליעב'ן טויט פון זייער אונגערגעפליכען
יחיאַל גרילאק
דריקען אויס
גאַלאַ בענצלאַוויטש און פאַמיליע.
כאַזשוב.

Koledze MARKUSOWI FRENKENBERGOWI z powodu zgonu Ojca Jego
b. p. ARONA
wyraża najszczersze współczucie
Pinkus Kimelman

עור לא אברה!

דאס ווייט-בוך פון דער ענגלישער רעגירונג בנוגע ארץ-ישראל איז פער-עפנטליכט געווארען.

דאס ווייט-בוך איז א שווארץ-בלע טיף אין אונזערע גרויסע האפנונגען אויף ארץ-ישראל אלס נאציאנאלע היים.

דאס ארץ-ישראל-יורענטום ענטפערט אויף דער דאזיגער שטאנד-דעקלאראציע מיט אַנאַקסיאָווען און פאַסיווען ווידער-שטאנד. אויך די יודען בכל תפוצות הגולה פראטעסטירען אַמסאַרפאַסטען גע-גען דער דאזיגער שרעקליכער גזירה, וועלכע מאכט צווישט גרויסע האפנונג-נען און וויל צושטערען דעם הערליכען חלום פון אַ גרויס געפלאַנטע פּלאַן.

אין אונזער לאנגער גלות-געשיכטע זענען אַזעלכע גזירות נישט קיין ניי-עס, גרויסע נסיונות האבען מיר אָדורכ-געהאַלטען, שווערע פייניגונגען האבען מיר אָדורכגעטראָגען, פערצווייפלטע זענען מיר אָבער נישט געווארען. טיפּף אין דער נשמה פון יעדען יודען, סיי דעם רעליגיעזען, סיי דעם פּאַרטגע-שריטענעם, ליגט דער גרויסער גלוי-בען, די טיפּע האפנונג, אַז דער אמת מוז סוף סוף מנצח זיין און במילא וועלען מיר יודען צעקומען אויך די מעגליכקייט צו לעבען.

דאס ווייט-בוך איז א שווארץ-בלע טיף אין אונזער לעבען, אזוי טיפל קרבנות האבען מיר געגעבען פאר דער-ראַפּערען ארץ-ישראל, אַזוי טיפל הב-כהות האט מען אונז צוגעזאָגט און מיט איינמאַל ווערט פון אַלעס אַ תל-דאס טיפּע גלויבען אָבער אין דעם אמת פון דער וועלט, וואס מוז סוף כל סוף מנצח זיין, וועט אויך דאס מאַל שטאַרקען דאס יודישע פּלאַן און, נישט קוקענדיג דערויף, וואס מיר זענען אין איינעם פון מאַמענט אין אַ גרויסער צרה, גלויבען מיר דאָן מיט'ן אַלטען יודישען בשרות, אז אויך די איינציגע שווערע ביטערע גזירה וועט און מוז בטל ווערען.

נישט פערצווייפלטען, נישט אנטלי-פען פון שלאכט-פעלד, נאָר מיט דא-פּעלטער ענערגיע בייַלען די פּוּסטער, מיט אַנאַימגעווייבענעם קאַפּ ווייטער שמיצען די גאַלדענע קייט פון אונזער צוקונפט.

נצח ישראל לא ישרך.
עוד לא אברה!

ש. פ.

קורצע ידיעות פון דער וואך.

רען אין סעקריי און דאס בערייט אויך א גרויסער קלאַפּ פאַר דער אַקט.

— אין דאנציג הערשט ווייטער נאצי-טעראָר לגבי דער פּוּלישער בעפעל-קערוג. פון דייטשלאַנד זענען דורך פערשידענע וועגען אַנגעקומען ציוויל-געקליידעטע 30 טויזענד פּערזאָנען, וועלכע זענען גוט אויסגעשולט, דיסציפלינירט און דאַרפֿען דינען צו ספּעציעלע צוועקען.

— דער פרעזידענט פון דער „נ.צ.פּ.“ וו. זשאַבאַטינסקי איז געקומען קיין ווארשא, וואו ער איז אויפגעטרעטען מיט א גרויסען פּאָליטישען רעפּערטאָר וועגען ארץ-ישראל און די לעצטע גע-שעהענישען.

— פון גוט-אינפֿארמירטע קרייזען גיט מען איבער, אז ענגלאַנד האט בדעה זיך צו ווענדען צום פעלקער-צונד וועגען בעפרייען זי פון מאַנדאַט איבער ארץ-ישראל. דאס זאָל אָבער פריהער נישט געשעהן ווי אין 10 יאהר אָרום, ד. ה. נאָכדעם, ווי זי וועט האבען אַדורכגעפיהרט איהר פלאַן פון שאַפֿען דאָרט א זעלבסט-שטענדיגע מלוכה.

— אין דאנציג ווערען ווייטער גע-מאכט אין געהיים צוגרייטונגען צו א „לעבנסצייט“, וועלכער דאָרף פאַרקוי-מען אין 28 מאי. די פּוּלישע רעגירונג האט נאָכאַמאָל ערקלערט, אז אויב ס'וועלען געמאכט ווערען פּרובען פון וועלכע ס'איז ענדערונגען אין דער פּריי-שטאַט דאנציג וועט מאַמענטאַל קומען די שטאַטסטע רעאַקציע מצד פּוּלישען, וואס די דייטשע פּראָטעסטירען וועלען דאס בערווירען.

— ביי דער רומעניש-בולגארישער גרעניץ זענען פאַרגעקומען צוזאַמען-שטויסען צווישען ביידע נרעניץ-וואַכען. אין דער פּראָווינק דאָרדזשיאַ, וואָס געהער היינט צו רומעניען, איז געקו-מען צו בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווי-שען דער בולגארישער מינדערהייט מיט דער רומענישער זשאַנדאַרמערע. ווי מען שמועסט זאָל דאס זיין אַ שטיקעל אַרבייט פון דייטשלאַנד, וועלכע שטויסט בולגאַריע צו א מלחמה און ארויס-טרעטונגען נעגען רומעניען דערפאַר, ווייל די לעצטע וויל נישט געהן אויפ'ן

פּרעמיער דאָלאַדע האט נאָכאַמאָל ערקלערט אין פּראָנאָווישען פאַרלאַ-מענט, אז אויף יעדען דייטשען אַנ-גריף וועט פּראָנאָווישען ענטפערן מיט א מלחמה. דאס פּראָנאָווישע פּלאַן וועט זיך אזוי לאַנג נישט דעמאָבילי-זירען ביז דאס וועט פריהער נישט טהון דייטשלאַנד. מיר זענען גענוג שטאַרק און רייך אויסצוהאַלטען די מאַגליכקייטע.

— דער דייטשער סענאַטאָר האַטמאַך האט אין סענאַט אַריינגעטרעטען אַנ-אינטערפּעלאַציע וועגען דעם ארויס-שיקען דייטשען פון גרעניץ-פּאַס. ס'ווערט דאָרט געזאגט, אז די דייטשע מינדערהייט אין פּוּלישען איז גענוג לא-יאל, דעריבער דאָרף די פּוּלישע רע-גירונג דאס ווייטער נישט פאַרשטעלען און נישט פערשטערען די בעציהונגען צווישען דער דייטשער מינדערהייט און דעם פּוּלישען פּלאַן.

— ס'קומען אַן ידיעות וועגען דער גרויסער אונגערדיגענהייט פון די דייטשע מאַסען אין דייטשלאַנד, וועלכע זענען נישט מסכים מיט דער היסטע-ריסטשער פּאָליטיק. אין די בעריהטע אַמאָניציע-פאַבריקען פון קרופּ איז גע-קומען צו שטאַרפּ ארויסטרעטונגען פון די דאָרטיגע אַרבייטער, וועלכע האבען געשרייען: נידער מיט היטלער'ן. בעת'ן צוזאַמענשטויס מיט די געסטאַפּ-אַגע-טען זענען טיפל אַרבייטער דערהער'נעם און פּערוואַנדעט געוואָרען.

— צווישען ענגלאַנד און סעקריי איז געשלאָסען געוואָרען אַ מיליטע-רישער אָבסאָך, וואס זעהט פאַר, אז די דאָרעאנעלען זאָלען געפּענעט ווע-רען פאַר אַ פּרייען פּערקעהר פאַר די ענגלישע, פּראָנאָווישע, און ווען דאס וועט גויטיג זיין, אויך פאַר די סא-וועטישע שיפּען. דער דאָזיגער אָבסאָך האט אַ קאָלעסאַלע בעדייטונג פאַר די פערבינדעטע מלוכות, וועלכע האבען אזוי אָרום א גינסטיגע באַזע פאַר זיי-ערע שיפּען.

מיט דעם דאָזיגען הסכם זענען ענד-גילטיג צו גיטש געוואָרען אַלע אינ-טריגעס, וואס דער ספּעציעלער די-פּלאַמאַט פּאָן פאַפּען האט געדאַרפֿט אין נאמען פון דייטשלאַנד אָדורכפיה-

איך ווייס פאר וועמען צו שטימען!

נישט קיין פעליטעטאָן!

האַרעפּאשנע כאסען. מיר וועלען קעמפּען - שרייבען זיי - פאַר פולע בירגערליכע רעכט, נעמען פאַשיוס, גענען אַנסעמבליזם, מיר וועלען זיין העלדען און זיך נישט לאָזען אין שטאַט-רעס פון די אַנס-סעמיטען, אַזוי ווי דאָס האבען געטהון די בירגערליכע פּחדנים, וועלכע זענען די גאַנצע צייט געזעסען אין שטאַט-רעס און געשוויגען, אזוי ווי באַנטשע שווייג. האט געהאַלטען ביי דער שחיטה-פּראָגע האַבען די בירגערליכע ראַסעמענער געשוויגען, האט מען גע-שטאַכען די טובטידיעס פאַר יודישע אינסטיטוציעס, האַבען די בירגערליכע ראַסעמענער געשוויגען, איז פאַרגעקומען אַ פאַנגראָם אין שטענעטאָכאָו, האבען זיך די יודישע בירגערליכע פאַרשטע-הער בעהאַלטען אין די מויערן לעכער. זענען פאַרגעקומען עקסצעסען אין די אַרומיגע קליינע שטעטלעך, האבען די יודישע בירגערליכע פאַרשטעהער נישט אינסערווענירט, מיט איין וואָרט זיי זענען פּחדנים, טרוטען, נחבא אל הכלים/ניקסע, זיי זענען -

— האַלט! - רייט איך איבער מיין שכן - דאס אַלץ, וואָס שטעהט דאָ אַנגעשריבען איז דאָך א בירושער ליגען. וויפּעל מיר איז געוואוסט - זאָג איך ווייטער - זענען דאך די בירגערליכע ראַסעמענער געווען אמת'ע העלדען, וועלכע האבען מיט סמיר-נפש פערטיידיגט די יודישע אינטערע-סען. זיי האבען זייער לעבען איינגע-שטעלט, ווען עס האט געדראהט א סכנה דעם יודישען צור, טיי אין שטאַט סיי אין די אַרומיגע שטעט-לעך. אַט בין איך אליין געווען - זאָג איך ווייטער - צוזאַמען מיט'ן קהלה-פּרעזעס, וועלכער איז געלעבט אין

מיט כמעט א גאַנצען באַל פאַפּיער אין די הענד איז צו מיר אריין מילן שכן ישראל יודל. עס אנדערעוואָר-פען אויפ'ן טיש און ארויסגעשריגען: נאָט, לעזט, וואס דאָ שטעהט אויפגע-שריבען, וועט איהר וויסען פאַר ווע-מען צו שטימען דעם 21-טען מאי.

— וואָס טויג עס מיר - פּרוביר איך אַוועקצושטאַרען דעם הויפּען פאַפּיערען מיט די גומעלעך, וועלכע האַבען אַנ-געפולט מיין טיש און דאס איבריגע, וואָס איז נאָך אַראָנגעפאַלען אויף דער פאַדלעגע. גלויבט מיר - זאָג איך ווייטער - אז איך קאָן די אַלע פּומ-נים פון אויסענוועגן און ס'איז א שאָר צו פערלירען צייט דאָס אַלץ אָדורכ-צולעזען.

— גונדעסטוועגען שפּאַרט זיך איין מיין שכן - איז כדאי אויף שטעקע-וועס אַ בלעטער אדורך צו געבען די וואַהל-אויפּרופּען, נישט כדי חס ושלום בעהאַטטניג צו ווערען. אַט פון דער ליטעראַרישער פאַעזיע, וואס איז גע-אַנצושטאַפּען דעם דובק פון יודישען געוועלשאַטליכען לעבען אין דער אי-טיגע צייט פון אַלע יודישע שאט-רונגען, וועלכע ווירקען איצט אין יו-דישען געוועלשאַטליכען לעבען.

מיין שכן האט גיטש געווארט אויף מיין הסכמה און איז צוגעטרעטען צום ענין. ער האט אויסגעקליבען די בלעט-לעך, זיי אויסגעטרט און אַנגעהויבען צו לעזען.

קודם כל האט ער מיר פאַרגעלעזען די וואַהל-אויפּרופּען פון „בונד“, וועל-כער פאַרקלאַרעט זיך שוין נישט בלויז אלס פאַרשטעהער פון אַראָנאָווישען טאַציאָליסטישען פּראָלעטאַריאַט, נאָר אויך פון כלל ישראל, אַנרופענדיג זיי

שטריקעל פון היטלער'ן.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן געפלאַנטען „ווייט-בוך“, איז אין ארץ-ישראל גע-שאפּען געווארען אַנאַימגעווייטליכער פּראָטעס פון גאַנצען ישוב, פון די לינ-קע ביז רעוויזאָניסטען, וועלכער וועט האבען די אויסגאבע צו שטעהן אויף דער וואָך פון די יודישע אינטערעסען. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם האבען זיך איבער גאַנץ ארץ-ישראל בעוויזען פלוג - בלעטער אַרויסגעלאָזט דורך אַ געהיימער אַרגאַניזאַציע, וועלכע וואָ-רענט יעדען איינציגען, אַז ער זאָל נישט וואַגען מיטצואַרבייטען אין דער דער אַזוי גערופּענער נייער רעגירונג, ווייל אין געגענטאָל וועט אַזאָ פעררע-טער דראָהען שוים.

— קיין איטאליען זענען אַנגעקומען פרישע 100 טויזענד דייטשע זעלנער, וועלכע מען האט געשיקט צו דער פּראָנאָווישער גרעניץ. צוזאַמען מיט'ן פריהערדיגען טראַנספּאָרט מאכט דאס אויס אַנאַרץ 200 טויזענד מאן. צוליבע דעם וואקסט כסדר די אונ-צופרידענהייט ביי דער איטאַליענישער בעפעלקערונג, וועלכע איז נישט צו-פרידען מיט מסאָליני'ס פּאָליטיק און דער דייטשער אינוואַזיע אין אי-טאַליען.

— קיין ווארשא איז געקומען אַ דע-לעגאַציע פון די פּוּלישע ווירטשאפט-ליכע קרייזען אין דאנציג, וועלכע האט דער פּוּלישער רעגירונג איבערגעגע-בען אַ מעמאָריאַל וועגען די לעצטע פאַסירונגען אין דער פּרייטשטאַט, וואו נאָציס פיקעטירען פּוּלישע געשעפטען און ווערען וואס אמאָל אַנגרעסיווער אין זייער האלטונג לגבי דער פּוּלישער בעפעלקערונג. אין מעמאָריאַל ווערט ווייטער געזאָגט, אז פּוּלישען זאָל אויס-נוצען איהרע רעכט, וואס איז פאַרגע-זעהען אין סטאַטוט פון דער פּריי-שטאַט דאנציג און איבערגעמען די זיכערהייטס מאַכט אין איהרע הענד.

— די שפּאַנונג און געוואָלטיגטע פון דעם גאַנצען יודישען פּלאַן בכלל און פון דעם ארץ-ישראל-ישוב בפרט אַרום דער פערעפּענטליכונג פון „ווייט-בוך“, האט די לעצטע סעג דערגרייכט די העכסטע שטופּע. איבערלאָ האט מען געפּרובט טרעפּען, צי וועט ענני-לאַנד דאס טהון אָדער אין דער לעצ-טער מינוט זיך צוריקהאַלטען.

— מיטוואָך איז דאס „ווייט-בוך“

זיי זענען איבערהויפט פעהיג צו טהון, ווייל... ווייל... - הויבט ער ווידער אָן צו שטאַמלען - אז מען האט נישט קיין האַנד קאָן מען קיין פּוּלישע נישט מאַכען. דער „בונד“ איז טאַקע ווי זיי זאגען - א פאַרטיי, אַנאַרגאָניזאַציע, מוז מען דאָך אָבער האבען מענשען. אל סתמקל בקנקן אלא במה שיש בו - און ווען איך קוק אָדורך די ליסטע פון „בונד“ און בעפּראַכט די נעמען פון די קאַנדידאַטען, וועלכע ווילען זיין מיינע פאַרשטעהער, זעה איך נישט קיין איינעם אפילו, וועמען מען זאָל קאָנען אַנפּערטרויען די בלוטיגע אינטערעסען פון יודישען שטענעטא-כאוו און דעריבער - פערענטפערט זיך ישראל יודל - האָב איך שוין נישט מהער וואס צו לעזען אין זייערע אויפּרופּען.

— לעזט אַנדערע אויפּרופּען - פּראָפּאַגאַנדא אין מיין שכן, - זאָל מען הערען וואס עס שרייבען די קליינ-הענדלער, וועלכע האבען אין אָנהויב אויך ארויסגעשטעלט א ליסטע און זיך פארשן מן הצבור געווען. - אויך ביי זיי איז נישט געווען וואס לער האַבען געשריגען, אז מען האט זיי בע'עולה'ט און אפּשר, נישט אפּשר, כאַפּט זיך צוריק מיין שכן - נאָר מען האט זיי טאַקע בע'עולה'ט, אָבער דאס גיט נאָך נישט קיין רעכט ארויסצו-שטעלען אַנאַיגענע ליסטע. ווארום ווען מען זאָל אויף יעדע עולה רע-גירען מיט ספּעפּעראַציע, וואָלט געווען אַנאַלץ און וועה צו אונז, וואָרום ווע-ניג עולות ליידען מיר יודען פון אַלע זייטען, כאַפּט מיר זענען גערעכט און גונדעסטוועגען פאַר דער טובה פון כלל, מווען מיר שווייגען. און יעדער פון אונז ליידט נישט קיין עולה. דאס זעלבע איז מיט די קליינהענדלער. מען האט זיי בע'עולה'ט און גונדעסט-ווענען פאַר'ן גינסטען פון גאַנצען יו-

(די יודען רופען עס אַן: שוואַרץ-בוך) פערעפּענטליכט געווארען אין ארץ-ישראל און אין לאַנדאָן. פון אינהאַלט דערוויסען מיר זיך, אַז אין 5 יאהר אַרום דאָרף דאָרט געשאפּען ווערען אַ זעלבסטשטענדיגע אַראַבישע מלוכה מיט אַ יודישען מינדערהייטס-סטאַטוס. אויך די איינוואַנדרונג איז אזוי אַוועקגע-שטעלט, וואָס בערייט כמעט א פול-שטענדיגער עליה פערפאַסט פאַר יודען.

— די ידיעה וועגען „ווייט-בוך“ האט אין דער גאַנצער וועלט געמאכט א קאָלעסאַלען רושם. ס'ווערען גע-פלאַנט א גאַנצע רייהע אַקציעס מצד דעם ישוב, וועלכער האלט זיך פּעל-זענפּעסט, אז קיין שום פה וועט נישט זיין אימזשאַנד אוועקצורויבען די רעכט און האַפנונגען ביים יודישען פּלאַן.

אניאייביג אקטיו=

עלער ענין

אין צייטען פון גרעסטער וואַכאַמ-קייט און אַנשטרענגונג פון אַלע כּחות פון דער געזעלשאַפט - אין אַנבליק פון וויכטיגע געשעהענישען - האָלט

אויס דעם עקזאַמען פון רייפּקייט דער, ווער עס היט אָב דעם ישוב הדעת און ערפילט רוהיג סיי זיינע פליכטען לגבי דער מלוכה סיי די פליכטען לגבי זיין פאַמיליע און צוקונפט. אַ בעווייז פון אַזאָ רייפּקייט אין קלוגען ישוב הדעת גיט דער, ווער עס זאַמעלט ווייטער איינשפּאַרונגען. משה ווי ווען-עס-איז לאָזט זיך בעמעקען דער נוצען פון די איינשפּאַרונגען בעשינפּערליך איצט - אין דער צייט פון פריהלינג איינקויפּען און פערשיידענע ארלוים-פּראָעקטען. מיט וואס פאַר א סאָטיספאַקציע זעהט מען די וואַקסענדע סומע אין דער רייהע פון ציפּערן אין שפּאַר-ביכעל פון פ.ק.א.

סאַפּע אין ליכט פון די לעצטע פּראָפּאָגאַנדע גיט פ.ק.א. די גרעסטע גאַראַנטיע פון זיכערהייט און צוטרוי. עס וואַקסט אויך די גרויסע אַרמעע פון איינשפּאַרער, וועמענס ציפּער דער-גרייכט שוין ביז 3,600,000.

שטעל זיך אויך אין דער דאָזיגער רייהע.

דישען משענטאכאוו דאָרפֿען זיי אויס-שריייען זייער עולה און נישט צושטע-רען דעם יודישען אַחדות. איברי-גענט, זעהט איהר דאָך, אז דער געזונדער אינסטינקט פון די קליינהענדלער פאַרשטעהער - וועלכע זענען אַ רינגעלע אין דער קייט פון גאַנצען פּלל-ישראל, האט אין דער לעצטער מינוט גובר געווען און צוריקגעצויגען זייער ליסטע און זיך אַנגעשלאָסען אין פּלל-ישראל.

— וועגען וואס פאַר א פּלל-ישראל רעדט איהר אַלץ? - פּרעג איך מיין שכן.

— וועגען דער ליסטע פון פּעראיי-ניגטען יודישען וואַהל-פּלאַן מאַכט מיין שכן אַ שטאַלצע מינע - אז אויב מיר שטענעטאכאוויר יודען, האבען די זכּייה געהאט, אז אַלע יודען זאָלען זיך פּעראייניגען און געסען צוזאַמען, וואָלט געווען דאס גרעסטע פּערברע-כען ווען איין יוד פון אונזער שטאָרט זאָל שטימען פאַר אַנאַנדערע ליסטע. די מעשים פון אונזערע געוועזענע פאַרשטעהער זאנען עזות וועגען זייער ווייטערדיגער ארבייט, דעריבער ווע-לען טאַקע אַלע יודען דעם 21-טען מאי אַוואָרפּען די פּראָפּאָגאַנע פון די ניי, „פעליקער“, וועלכע קאָנען נישט און וועלען נישט קיינעם העלפּען און אַלע וועלען שטימען פאַר די ליט-טעס פון שטענעטאכאוויר פּלל-ישראל. אויך איך ישראל יודל, - שרייט אויס מיט פאַטאָס מיין שכן - וועלכער געהער צו די האַרעפּאשנע מאַסען, בין אַ האַנדדערקער, א פּראָלעטאַר-יכער, וועל ערשולען מיין בירגערליכען און יודישען חוב דורך שטימען אויף דער ליסטע פון יודישען אַחדות און נישט פאַר א ליסטע פון יודישער צו-ריסענקייט. מיט דאָרף מען גיט אַר-גאַניירען מיט פּומטע פּראָצען, איך ווייס פאַר וועמען צו שטימען!

סמאָל

אונזער ספירה

(ספירה-געדאנקען)

די תקופה, וועלכע האט געלעבט די קארדינאלסטע יסודות פון דער מאס-דענער ציוויליזאציע; לאמיר אנטווערפן אלס אילוסטראציע די פראנצויזישע רעוואלוציע, וואס איז א וויכטיג פאקט. ס'איז אין היינטיגען אייראפעאישן לע-בען און דינס פאר א מאדערנע ספירה-צילונג אין געזונט צום עבר. - צי האט די דאסע נישט געוואלט מיט זיך קיין פערניכטונג צי האט זי צי-ווייליזאציע נישט אויסגעבאט שאר זיך א וועג דורך טויטע קערפער? צי איז זאס געמאכט געווארען און דער הילף פון גילאטאציע, וואס איז א פער-ניכטונג - דאס געזונט מיט זיך א נייע תקופה אין אייראפע, א נייע ספירה צעלהונג. נאכ'ן אויסגעלעבטן אלע פאזיטיווע וויסען וואס די נייע תקופה האט מיט זיך מיטגעבראכט, וועט אבער דער געזונטווער שטיין בלייבען: יעדע ציוויליזאציע עוברט פון דער וועלט, אפילו זי האט אויס-געשרייען אויף איהר איהר, און זיך נישט געוואלט לאזונגען פון יושר און דאס און אפילו ווען זי שטרעבט צאמט דאס צו פערוויקליכען - קומט דורך בלוט און רציחה. אזוי איז שוין דער גורל פון דער וועלט, פון דער וועלטליכער ספירה. ביישפילען אונזערע איז פערלאן פיעל אין דער געשיכטע און ס'איז נישט גייטיג זי איבערהערן.

גאנץ אנדערש שטעלט זיך פאר די ווייניגסטע ספירה. פיל מיט ווייניגסטע און קאלעקטיווע. מיט א גאנץ אנדער ליכט שטראהלט פאר אונז אראפ א יו-דישע דאסע פון עבר און א גאנץ אנדער הכנה מאכען מיר אויפ'ן עתיד. אייגענארטיג איז אונזער ספירה-צעה-לונג, פונקט ווי ס'איז אייגענארטיג אונזער השקפה, אונזער ארט דענקען און טראכטען, געזעמט און אויפפא-סונג פון די וועלט-געשעענישען. אונ-זער לעבן ווערט געשטראהלט מיט די גרויסע געמיינליכע ליכט און אט די ליכט דינס אונז פאר א קריסטלעך צו קאנ-טראלירען אונזערע מחשבות אין מעשים און אין אט דער ליכט ווערט אויך גע-מאכט אונזער ספירה, די הכנה און עסאפען צו אונזער היינטיגע ווי גע-שיכטליכע וועג, דער וועג צום אויפ-שטייגן אין שלמות.

זייען וואס וועט זענען געגעבען געווע-רען דעם יורישען פאלק; זייען וואס וועט פון הכנה און שלמות; צו גרייטען זיך צו קבל'ת התורה און מקריב זיין פאר'ן רבנו של עולם א קרבן פון דייער פריכה: פון דיין פערזענליכער הכנה-היות ווי די כהנים קאנען צולייגע גע-וויסע סיבות נישט אריין דורכ'ן טויער, קריכען זיי איבער'ן פלוים און יעדעס מאל ווערט א שטיין אוועקגעשטעלט צוויי, אז ביז מען וועט זי דארפן איינלייגען, וועט שוין פון איהר קיין זכר נישט זיין...

ווי איהר זעהט, וועט זיך די חברה-קדישא איינברענגען געלד, אז מען שמועסט האלחה.

ווען נישט דער תפלת הדרך? ... דער היגער ראבינאט איז אלערמירט געווארען פון דער אויפזיכטע מאכט אדורכצוהערען א גט ביי א פערשוין, וועלכער זיצט אין דער לובלינער תפילה.

האט דער ראבינאט זיך גערייט אין וועג אריין, געהייסען דעם סאר, די צרות, די משמים זיך אנטהוון אין קאפאלעשען, מען פארט דאך עפעס אין דער ברייטער וועלט אריין...

מאכט זיך א מעשה, אז איין ערות, וועמענס קאפ האט נאך נישט קיי-מאל טאטע געווען דעם טעם קאפאלעש האט נישט געקומען קיין אנדערען קאפאלעש, נאר א גרינס אונטער א צעטיש באקעלישעל, דאס איז אבער נאך נישט דער עיקר.

דער הויפט-בארה-הוראה האט צוגעמ-געווען אלע רייזענדרע און זיי אונטע-זאגט מיט'ן הארבען לשון, אז היות זיי פארהערן אונטער ווייסען אונגעקאנטען וועג, מווען אלע פריהער זאגען תפילת הדרך און דאס דוקא בצבור און נאר א דאנק דעם תפילת הדרך, זענען זיי ניצול געווארען פון די אלע מכשולים, וואס ס'האבען זיי אנטערטאפן אויס'ן דערנער-וועג.

קיין לובלינישע וועגן די, טוריטען'ן נאך געפארהערן בשלום. פאר דעם צו-

אלע צעהלען היינט ספירה, אלץ איז אין סטאדיום פון ערווארטונג. פערלער און לענדער זענען אין ערווארטונג. גרייטקייט, ווען ס'וועט שלעגן די שעה פון זייער געשימונג-רעכט. נייע דאסען און טערמינען ווערען אנגעציי-כענט און די וועלט ווערט מיט אונ-איינגעהאלטענעם אטעם אויף זייער קומען, ווייל זיי קענען ברענגען מיט זיך א נייעס ווענדע פונקט אין דער געשיכטליכער ענציקלוידיע פון מענטשען אין פערלער. זיי בילדען דעם יסוד פון דער מאדערנער ספירה. אין דעם אונטערזיכען געוויש פון די גע-שיכטע-פליגעל לאזט זיך שטארק מער-קען די געמאלע קראפט פון שטאר-קען צו פערשקאלען פערלער און צו פערניכטען פון יארהערן איינגעפונדע-וועטע קולטורען און טראדיציעס. די שוואכערע, די בעדראהטע אטעמען מיט שרעק און פחד און ווען נאך א טאג ווערט פערשוואנדען צווישען די פאר-האנגען פון עבר, אטעמען מען לייכטער און און מ'הויבט אן צעהלען די ספירה צום קינפאנגען מארגען.

די וועלט צעהלט ספירה - אבער אין דער וועלט ספירה ליגט איינגע-הילט דער פארהימליכער גורל פאר'ן מארגען, די צייטווייליגקייט פון לע-בען. די וועלט ספירה ווערט דיקטירט דורך דער געמאלע קראפט, דורך דער דראקאלישער פויסט פון שטאר-קען, דורך דער אונטערזיכען און פערשקאלען פון פרידליכע פערלער. די וועלט ספירה - דאס איז דער גע-שענעס, וואס הענגט שטענדיג אי-בער'ן קאפ פון שוואכע. זי ברענגט צו נייע מלחמות און בלוט-באדען, צו נייע אומגליקען אויף דער מענטשהייט. נישט בלויז יעצט, ביי די יעצטיגע פערזענליכע און שטייגונגען, וואס טראגען מעהר דעם קראפט פון א ברענגען פויסט-שטרייט, איידער זי איינפאלגאנען קריגע - צייכענט זיך דער בלוטיגער קין צייכען איבער די וועלטליכע טערמינען און ספירות, גאר ביי יעדער געשעהעניש אין אייראפע, ביי יעדע קולטורעל-ציוויליזאציע איינפאל-שטרייט האט זי זיך און בלוט און קרבנות נישט באגאנגען.

לאמיר נעמען א תקופה, וועלכע דינס פאר א וויכטיגע דאסע אין דער געשיכטע פון דער מענטשהייט; לאמיר נעמען א וויכטיגע געשעהעניש, וועל-כע האט געהאט א דעצידירענדע השעיה און איינפלוס אויף דער גע-שאפטונג פון אייראפע; לאמיר נעמען זיי זענען נעבי'ן אריינגעפאלען...

די לינקע, פועלי ציון, געהען מיט א געמיינזאמער ליכטע צום שטאנד-ראט מיט'ן "בונד". קיין גרויסע בליקען וועלען די פ. צ. נישט מאכען, ווייל זייער פארשטייער, וועלכער שטעהט אין 12-טען וואהל-ראיאן האט שוואכע שאנסען אדורכצוגעהן. דאס שטערט אבער נישט פ. צ. אונטערזיכען אלע בונדישע וואהל-אויסוועסן. מאכט זיך א מעשה דער "בונד" גיט ארויס א'נאויסרוף גענען ציוניזם און - ווי געווענליך - שאנעוועט ער נישט די עמיגרעציאניסטען, עוואקואצאניסטען און די אלע, וועלכע פערזענלעך דאס פאלק מיט ציוניסטישע חלומות ווענען פאלעסטינא, איז אט אונטער דעם אויפרוף געווען אונטערגעשריבען אויך די לינקע, פועלי ציון.

לכתחילה האבען זיי זיך נישט גע-כאפט דערויף, נאר ווען מען האט זיי אויסגעקוקט געמאכט: היתכן, איהר פ. צ., וועלכע געהט צום ציוניסטישען קאנגרעס, איהר פ. צ., וועלכע פער-קייפען שקלים און פאלעסטינא איז ביי אייך דער הויפט ציעל, שרייבט אונטער אונטער אויפ'ן וואס לייקענט אב איי-ערע הויפט עיקרים; עס איז אבער שוין געווען צו שטעט, דער אויפ'ן איז אזוי זענען נעבי'ן די לינקע, פועלי ציון, אומשולדיג אריינגעפאלען...

די חברה-קדישא האט הצלחה... ווי בעוואוסט, איז דאס יודישע בית עולם כמעט איבערשולט, אזוי אז מען וועט מווען אויפ'האקען די מויער און צוגעמען א שטיק פערל.

אויפ'האקען אזא מויער איז אבער פערבינדען מיט הוצאות. האט גאט געשיקט די רמאה פאר דער מכה און

דייטש פוילישען פראנט! דא האבען שוין די דייטשען אויסגענוצט משמעות דעם אנטיסעמיטזם, אלס א לאנג אויס-געווארען מיטעל אריינצוסראפן א ביהמה און א פערסאנעלע אטמאספערע פון אומצוטרוי און פון כל המינים חשדים אין די רייען פון שונא...

די דייטשען האבען דאס מיטעל גע-ברויכט שוין פון לאנג אן איצט אבער, ווען אויף דער אויבערפלאך פון דיי-טשען לעבען איז ארויסגעשוואמען דער "גענאלער פיהרער", וואס שטרעבט פון אלע דייטשען מאכען "אין פויסט", וואס זאל קענען אונטערייאכען די גאנצע וועלט, איצט הייבט זיך אן איינליכע דערגעברענגען פון א לאנד פאר די דייטשען מיט דעם געגנ'ענען און בערג'ערן די ארטיגע יודען, וואס דער "גענאלער פיהרער" שטרעבט צו פערניכטען און אויסשאלען פון קאנ-קורענץ מיט די "גענאלע" קאנקורענ-טען פון דעם "גענאלע" פאלק...

די עמפטרע און דערגעקאנע צי-ווייליזאציע וועלט לעבט איצט איבער משמעות דעם אנהויב פון דער "גע-נאלער" מלחמה פון דעם גאנצער און פערניכטען היטלערזיסם...

דעריבער מווען מיר דעם מקור פון דעם נייעם בלבול אויף יודען אין פוי-לען זוכען אין די מוטע וואסערן פון דעם דייטשען אנטיסעמיטזם אין פוי-לען, וואו די בערלינער היטלערזיסטען כאפען די לעצטע צייט אזוי פיעל פיל...

אין האב שוין געזאגט אויפ'ן, אז דאס איז א גענאלער דייטשער מיטעל, פריט א מלחמה... עס דערהאנדעל זיך מיר די שווערליכע בלבול, וועלכע די אויסלענדישע דייטשען האבען גע-ווארפען אויף די פוילישע יודען פאר דער וועלט מלחמה, כדי צו דערשרע-קען דעם רוסישען יוון אין די קאפאסע און פערטרייבען אויב נישט פערניכ-טען, יודען!...

ווער געדענקט נישט די לויות, וואס יודען האבען מלומדעס געטראגען אין זייערע "פערד", כדי צו סיגנאלי-זירע דעם שונא...

ווער געדענקט נישט די לויות, וואס יודען האבען מלומדעס געמאכט, בכדי דורכצוהערען, א רייניג טימע גאלד פאר דעם דייטשען קלאס. או. וו. ס'איז שוין צייט, עס איז שוין לאנג צייט געווען, אז ביי יעדען בלבול אויף יודען, לכל הפחות, ווען ער ברעכט אויס אונמאטיווירט, זאל זיך די איבערהויפט מאכט לייך געהען. נישט פאר יודען, נאר פאר דייטשען, אנטיסעמיטישען און אנטיווילישען מקור פון אלע בלבולים אויף יודען אין פוילען...

דאס איינציגע רעטונגס-פרעט. שוין א לענגערע צייט, ווי דער גילדען איז געווארען זעהר חשוב, ער האלט זיך גרויס און וויל זיך נישט אנטעפערן מיט יעדען קאנצן. און נישט בלויז קאנצנים מיינט ער אים, נאר אפילו פערמאנענליכע געזענען האבען היינט זעלבען די זכיה צו קומען מיט'ן גילדען אין קאנטאקט.

די פערשטייערע פלעק, וועלכע הא-בען תמיד ראם אין ער לרוב, זענען אויך זעהר פארויכטיג און טויער נישט אן קיינעם קיין גילדען. אזוי, אז מען קאן לעצטענס "זאכנען" איידער מען זעהט דעם מורינר ר' גילדען פאר די אייגען.

דאס איינציגע ארט, וואו מען קאן יא נאך בעקומען די גילדענס, איז די גמילת חסדים-קאסע ביי דער קהלה, וואו ס'איז לעצטע וואך אויסגעצאלט געווארען איבער צעהן טויזענד גילדען הלוואות. איהר פערשטייער, היינטיגע צייטען, ווען דער וועלטער גביר "שטאנאט" פאר א גראשען, באקומען די נישט פערמאנענליכע יודען, די קליינ-הענדלער און האנדלעך אויסגע-בארגט צו הונדערט און צו צוויי-הונ-דערט אלעס. במילא קומט אויס, אז דער ווייניג פערמאנענליכער קאן גיכער בעקומען א הלוואה ווי א גרויסער עושר און דאס א דאנק דער גמילת חס-ד' קאסע ביי דער קהלה.

עס איז פאראדאקסאל, ווער האט זיך געקאנט ריכטען, אז אין א צייט, ווען אלע קינאלען פון געלד וועלען זיין פערשלאסען, וועט פונקט דאס איינציגע קוועלעכלי, וואס הייסט גמי-לח-חסד זיך עפענען און וועט זיין פאר גרויסע מאסען יודען דער איינציגער רעטונגס-פרעט.

דער יעקב וויגאדסקי

זוכט דעם דייטש

פירען די הלוואה ווייניגער פאר נישט-יודען...

די צענטראלע מאכט ווידער, ווי אויך די העכערע פראנצויזישע אונטער-טאכט, איז דאך געוויס נישט געווען פערמיטערט צו ווארפען א בע-שולדיגונג געגען יודען, וואס האט דעם פרעסטיזש פון דער הלוואה נישט גע-קאנט אנטהוון קיין צענדערען כבוד נישט כלפי פנים און נישט א פשיטא שוין כלפי חוץ...

מיט אפאל, נישט קוקענדיג אויף דאס אויפגעוואקסע און דאס איז גאנץ קארעקטעריסטיש, האבען זיך אין א היצען טייל און דער פוילישער פרעסע, אבער אויך אין א געוויסען טייל פון דער פוילישער געזעלשאפט, גענומען שטיצען ווי פון א שוועהער, פערשולדיגונגען אין דעם יודישען סא-באטאזש אדער, כמעט גענאליכען צו-האלטען זיך פון סובסקריבערן די הלוואה.

מילא, די גראב-אנטיסעמיטישע צי-טונגען - דאס איז דאך זייער ברויט צו שרייבען נישט דאס, וואס איז דאס אין דער ווירקליכקייט, נאר דאס, וואס זיי ווילט זיך, אז עס זאל זיין! אבער די נישט גראב אנטיסעמיטישע פוילישע געזעלשאפט און פיעסע, וועלכע קען זיך אפאל פונדערהאלבען אין דעם אמת אפילו דאן, ווען ער איז גלוצ יודען, וואו איז זי? ...

און נאכמעהר! איצט, ווען די זעהר גרויסע בעשולדיגונג פון יודען אין דער הלוואה, שטעהט אויסער יעדווע-דען סאק, - זעהן מיר, ווי אלץ פון נייע און נייע קאנטען טראגען זיך שארפע און אלץ נייע רכילות און בע-וואוסטע ליגענד געגען יודען.

פון וואסען נעמען זיך די אלע מא-סען בעשולדיגונגען געגען יודען? פון דעם אנטיסעמיטזם? געוויס! אבער אזוי, ווי דער אנטיסעמיטזם אין פוי-לען איז די לעצטע יארהערן געשטאנען אונטער דער אויבערקאמאנדע פון בער-לין, וואס האט געשטרעבט דורך אויס-שטויסען יודען פון דעם עקאנאמישען און ווירטשאפטליכען לעבען, צו בע-הערשען די ווירטשאפט אין פוילען, ביי צו קענען שפעטער בעהערשען און דאס פאליטישע לעבען און ווערען דער גאנצער פאלעסטינא! איז דער פ. צ. נישט אנטיסעמיטזם געווארען אונ-זעהר כנעני ביי די עהרלאזע היטלע-רייטער!... און גברט נאך איצט, ווען עס היינט גענומען שטארק שמע-קען מיט פארווער אויף דעם

וואס געהערט, וואס געוועהן.

ושלום אין פוילען קיין יודען נישט געווען, וואלט מען זיי געדארפט אויס-טראכטען.

דאס דארף זיין א מוסר השכל פאר אונז יודען, אז מיר זאלען זיין פער-אייניגט, צעמעניטירט אין איין געזונטען פערזענלעכען פראנט. לייזער אבער ליגט אויף אונז א קלה, איצט א קצו של יוד שאפט מען בעהונדערע ליסטעס און געהט קעממען - אויס'ן יודישען פראנט...

פאקטיש הייסט דאס מיהעלעלען אונזערע שונאים אין זייער פערדער-בונגע ארבייט, פון וועלכער יעדער אנטענדיגער ייד דארף זיך דערען אפטייטלען. אין דעם 21 טען מאי וועלען די יודען פון טשעכאסלאווא מיט'ן שטיי-צעטיל פון פערזענלעכען יודישען בלאק געבען צו פערשטען די צעשטערע פון יודישען אחדות, אז זייער ארט איז מחוץ למחנה.

הכלל, כ'אראף דאך אייך דערצעה-לען וואס עס איז געווארען מיט'ן קאמף ארום דעם מקוה וואסער. די פערדעקע האבען געשולדיגט די פ. צ. מיט'ן "אונאן", דער "אונאן" האט געשולדיגט די ענדעקעס, פ. צ. מיט די יודען אין דער רעולאטא איז געווען, אז די קהלה-פערזענלעכע האט בעקומען צו-געשיקט א מעלדונג פון מאניסטראט, אז אנהויבענדיג פון 1-טען יוני ה. י. וועט די מקוה מווען צעהלען דעם נאמאלען פרייז פאר וואסער.

ווי איהר זעהט, האט אונזער יודישע מקוה זוכה געווען צו זיין די אקס, ארום וועלכער מען קריגט זיך ארום אין קאמף צעהלען די וואהלען.

ווער עס איז געוואוינט געהערט ציווקאטען זיך צו די אלע אונטערווא-ווארטעס און אונטערגענדישע ער-שיינונגען פון פוילישען פאליטישען לעבען, וואס שריינגען ארויס, ווי פון ערגעצוואו פון הינטער די קוליסען מיט דעם ערגסטען אויסזעהן און ערג-סטען טאן פון כלומדעס א'נאנציער-לער, אדער לפחות א'נאנציערע ארויסטרעטונג, - דער האט געמוזט גאנץ בעוונדערט נעמען אין אייג פאל-גענדע ערשיינונג: ווי נאר עס האט זיך אנגעווישען די רייד פחות דער פערטיידיגונג-הלוואה, האט זיך עפעס ערגעצוואו אנגעווישען שטען און א שיעור און און א'נערך בעשולדיגונגען אויף יודען, דאס זיי, די יודען, ער-פילען כלומדעס נישט זייער חוב לגבי פוילען און סובסקריבערן די דער-מאנהעטע הלוואה אין א "מינימאלער מאס"!!! נישט ווייניג פארשטעהער אפילו פון דער העכערער מאכט, נישט האבענדיג קיין בעווייזען פאר אזא שווערע בעשולדיגונג, האבען זיך נאך אלץ אונטער דער השפעה פון דער ווילדער היטלערזיסטער סובעסטי-געלאט אראבטיהרען פון דרך הישר, ד. ה. פון גוט און אלווייטיג אויסגע-פאריסטע פאקטען און האבען אפגע-אפציעל געווארפען יודען אין פנים די שווערע בעשולדיגונג פון אומלע-יאליטעס אין אזא פאר דער פוילישער מלוכה סכנה-דיינער צייט!!!

זענען דאן געווען פאקטען, וועלכע עס האבען געקאנט, אויב נישט בע-ווייזען, איז לכל הפחות וועקען א חשד אויף יודען? ניין! קיין שום בערגיגונג פאר קיין חשדים און חששים לגבי יודען זענען ערגיץ נישט געווען: יודען האבען סובסקריבער די הלוואה מיט א ריינעם געוויסען אי-אין פערשידענע יודישע, אי אין נישט-יודישע אנטיסעמיטיזם נישט געבענדיג לייזער יודען דעם צעוויסען זייערע צענטראלע אינסטיטוציעס און קורם כל - די קהלות!

דערפון אליין איז דאך שוין קלאר, ווי דער סאג, אז קיינער אפאלט קיינער האט בכלל קיין שום מעגליכ-קייט נישט געהאט צו פערשיימען די ברויט פון דער יודישער געמיינעלונג אין דער הלוואה! אפילו זיי דעם אוי-בערשטעליכען ציווקאטען זיך צו דעם אפאלעליכען סובסקריבערען די הלוואה מצד דער יודישער געזעלשאפט האט מען בשום אופן נישט געקענט בעקו-מען דעם איינדרוק, אז יודען סובסקרי-

מען קריגט זיך ארום די מקוה... אין וואהל-קאמף אויף דער פוילישער גאס איז די יודישע מקוה דער הויפט-ארגומענט, ארום וועלכע די קאנדידא-טען ליסטעס בעקעממען זיך.

אנהויבען האבען די ענדעקעס, זיי האבען פארגעווארפען, אז בעת דער ממשלה פון פ. צ. און "אונאן" אין מאניסטראט האט די יודישע מקוה גע-צאהלט 10 גראשען פאר א קוביק מע-טער וואסער, אינדערווייט ווען דער פוילישער וועלכער אין די קאנטארען צעהלט 20 גראשען, איז בעקומען א'נ-ענטפער מצד דעם "אונאן", אז לעולם איז די מעשה אמת, נאר וואס דען, די מעשה איז נאר געשעהן בעת דער ממשלה פון די ענדעקעס, פ. צ. א. ס. אין - יודען.

וואס איז דא אייגענליך געשעהן? זייער צייט האבען די יודי-שע ראטמאנער אויסגעפאלט, אז די מקוה, וועלכע גענוצט א סך וואסער, זאל נישט דארפן צעהלען דעם בע-שטימטען פרייז, נאר זי זאל האבען א הנהגה, קיין שאדען פאר'ן מאניס-טראט איז עס בעשטימט נישט געווען. אויך אנדערע אזעלכע אונטערגענומענע האבען הנחות, דארף מען אבער הא-בען עיס א'נעקס כדי זיך צו בעקעמ-מען בעת די וואהלען, נעמט מען ארויס - ווי תמיד - דעם יודישען עלעמענט און דאס איז א גענוגענדער טראגומענט, כדי צו שלענגען דעם גע-נער.

צו גרויס ווענען מיר זיי אין די אויגען, נאר מיט אונז האבען זיי צו-אן שווען און ווען עס וואלטען חם

די ערשטע שטאדט = ראט = וואהלען אין שטענדיגער שטאט

פון יחיא' טשענסטאכאווער

געווען איז עס אין יאהר 1916. די דייטשע אקופאציע מאכט, וועלכע האט אנגעטון גרויסע צרות די אקופירטע בעפעלקערונג, רעקוויירט אלע סחורות, געגעבען גרויס און מעהל אויף באַנעס, וועלכענדיג אַבער פער-בלעטען איהרע מעשים און געמינען חן אין די אויגען פון דער פוילישער בעפעלקערונג - האט דאס לאַנד מוכה געווען מיט א זעלבסטפערוואלטונג און בעשטימט שטאדט-ראט וואהלען.

זייענדיג איבער הונדערט יאהר אונ-טער דער ממשלה פון א טיראנישען זעלבסטטהערשער, וואס האט זיך מיט קיינעם נישט גערעכענט, פערזענלעכע מיט'ן לאַנד לויט זיין אייגענעם רצון, פערשיקט אין ערלויבט צו פראטעסטירען געגען זיין אומוויירדיגע הערשאפט - האט די „מתנה" פון דער נייער אקופאציע-מאכט, ארויסגערופען אַנאויפ-לעבונג אין לאַנד און די גאנצע בעפעלקערונג פון רעכטס ביז לינקס האט זיך גענייט צו די וואהלען.

עס זענען געשאפען געווארען קא-מיטעטען, וועלכע זאלען אויפקלערען די אונגעוואונטעניגע בעפעלקערונג, וואס דאס איז א זעלבסטפערוואלטונג, אַנאוייזען ווי אזוי זיך נוהג צו זיין ביי די וואהלען, דער עיקר אַבער אויס-צוקלויבען קאנדידאטען, וועלכע זאלען זיין פעהליג און פאסיג צו זיצען אין שטאדט-ראט און פערטרייגען די אינ-טערעסען פון זייערע וועהלער.

דער הויפט-ציעל פון די היגע קא-

טורעלע געוואוינהייטען און טראדיציעס. מיר און דוקא מיר זענען א מוסטער פון רייניקייט און שיינקייט פאר דער גאנצער וועלט. מיר שעהמען זיך נישט מיט דעם, נאר אדרבא, מיר טוען דאס עפענטליך פראקלאמירען: - תמורת.

און אט אזוי קייטעלט זיך ווייטער דער רינג פון אונזערע שלמה'דיגע עטאפען. דורכמאכענדיג חסד, גבורה, תפארת זענען מיר שוין דורכגעגאנגען דורך דער פייער-פראָבע און מיר האָבען דעם עקזאמען אויסגעהאלטען. איצט קענען מיר שוין מיט אַ פּעסע זיכערהייט קאנסטאטירען:

- ס'מענען געשטורעמט ווערען אונ-זערע פאָזיציעס, ס'מענען בערדאָהט ווע-רען אונזער לעבען, מיר שפאצירען אַבער שטענדיג אויף די שליאכען פון נצח, אונזער ספירה איז בעשעמט און אַ לעבענטלעכענדיגע מענטש.

אין ווילד-גילענדיגע אַנטסטעמיט-שען כאַר וועלען זיך שטענדיג דרי-גער צו פערדאנקען דעם תפלת הדר... א מבוהל פון בלומען-טעג...

אזוי ווי דער ליבער מאי איז נאָר אריינגעקומען אין לאַנד אַריין האבען זיך אנגעהויבען געווייזען בלומלעך אין די לאַנען פון די שפאצירענדיגע יודען.

ווענען דעם זאָרגען די פערשידענע פילאנטראפישע און הילפס-אינסטיטוט-ציעס, זיי האבען אַבער געהאט א פחות אין חשבון. געטראכט האבען זיי, אז מאי חורש וועט זיין א ליבער פרייה-לינג, דערווייל אַבער האט פסד גע-רענעט און א קאלטער ווינט האט געיאָגט אין פנים.

מיטעטען איז געווען, צו ווייזען דער אקופאציע-מאכט, אז אלע בירגער, וועלכע וואוינען אין שטענדיגער שטאט זענען צווישען זיך פאליטיש אייניג, עס איז נישטא צווישען זיי קיין חלוקי דעות. צוליב דעם האט זיך דער פוילישער וואהל-קאמיטעט געוואנדען צו די יודען, דאס ווי זאלען בעשטימען קאנדידאטען אלס ראטמענער, לויט דער צאהל פון דער יודישער בעפעלקערונג און דאס איהם איבערשיקען, בכדי צוזאמענצושטעלען אַנאיינהייט-ליכע ליסטע און אזוי ארום אויסמיידיען די וואהלען.

די אויפגאבע פון פוילישען וואהל-קאמיטעט האט ביי די היגע יודען ארויסגערופען גרויס צופרידענ-הייט און דער יודישער קאמיטעט האט זיך גענומען צו דער ארבייט אויסצו-זוכען ראטמענער, וועלכע זאלען ראוי זיין צו פערנעמען אזא עהרען-זאט און קענען ערפולען די אויף זיי ארום-געלעגטע התחייבות'ען.

טאָג אין נאכט זענען אונזערע פנג געווען און גע'חוקר'ט, ווער זענען דאס די, וואס קענען ראוי זיין צו זיין די שלוח-צבור פון שטענדיגער שטאט אונזער יודענטום! יעדער שטענדיגער שטאט-אונזער יוד, וואס האט נאָר אַמאָל פוסק געווען פלל-זאכען איז ארויפגעלעגט גע-ווארען אויפ'ן טעפער, עס זענען אויס-גערעכענט געווארען זיינע מעלות און חסונות, עבירות און מצשים-טובים, וואס ער האט נאָר געטון זיין גאנץ לעבען, און ווען אזא איינער האט

רייסען די טענער פון אונזער ספירה מיט זייער פּעסעטער קאטעגארישער בע-שטימונג: נצח.

נצח ישראל לא ישקר.

אַט אזוי צעהלען מיר ספירה, אין די צוגרייטונג טעג פון פסח ביז שבועות אין די טעג פון חשבון. יאהר-יעהרליך וועט אונזער ספירה געזעהלט, צו איין אין דערזעלבער צייט אַבשנים זענען אונזערע אויגען געווענדעט פון יציאת מצרים ביז קבלת-תורה. אין דער צייט האט זיך אויס-געפארעמט אונזער פאלי-קאראקטער און אין דעם צייט אַבשנים דאָרף אויך איצט פאקומען די בהדרגה'דיגע ענט-וויקלונג פון אונזער שטייגערונג. זאלען אלע פּעלקער געמינען פער-שידענע ספירה-פּויעס אויף זייער גע-שיכטליכען וועג - דעם וועג פון פסח ביז שבועות - פון קבלת התורה, דאס איז דער יודישער וועג, די יו-דישע ליכט, די יודישע ספירה.

יוסף מיסקין

שוין וואָה געווען דאס די מעלות הא-בען איבערוואויגען די עבירות, איז די לעצטע מינוט ארויסגעשפרינגען א פראָטעסט פון זיין גענען פאָרטיי, דאס ער קען נישט מסכים זיין צו דער וואהל און עס איז פון דער קאנדידאט-טור גאנטישט געוואָרען.

אונטער'ן דרוק אַבער פון נישט-יו-שען קאמיטעט, וועלכער האט שוין זיינע קאנדידאטען פאָרגעגרייט און געווארט אויף די יודען, בכדי אריינצוטרעטען די איינהייטליכע ליסטע אין דער וואהל קאמיטעט - זענען די „פני" געצווינגען געווען א סוף צו מאכען צו די אינטרעסע און אהערנישען און געקומען צו א הסכם וועגען די קאנדידאטען. גלייכצייטיג איז בעשטימט געווארען א קאמיטעט צו איינציגע מיטגלידער פון יעדער פארטיי און ריכטונג, וועלכע זאל צו-זאמענשטעלען א פלאטפארם, וואָס זאל אַנאוייזען די ראטמענער א ליניע, ווי אזוי צו פיהרען זיך אין שטאדט-ראט.

דאָ האָט זיך ערשט ארויסגעוויזען די גרויסע מיינונגס פערשידענהייט צווי-שען די פארטייען, וועלכע האָט גע-קענט גורם זיין צו אַ שפאָלטונג פון בלאָק און אַ גרויסען חילול-השם. די סיבה איז געווען פאָלגנדע: די גאנצ-יאַנגלע גרופען, וועלכע האבען אין דער קאמיטעט געהאַט אַ מערהרהייט, האָבען אין דער פלאטפארם, צווישען אַנדערעם אַריינגעשטעלט אויך דאס וואָרט „נאַציאָנאַל", וואס איז צו יע-נער צייט געווען טרופה. נאָכדעם ווי דער פלאטפארם איז געוואָרען פאָר-געלייגט אויפ'ן פלעגס פון קאמיטעט, איז געווארען אַ גרויסער שטורם. איי-נער פון די פאָרטגעשריטענע מיטגלי-דער האָט פאָר גרויס צער גע'חלשט, די אַנדערע פארטייען מיט די פאָרט-געשריטענע בראש האָבען קאטעגאריש ערקלערט, אַז דער „נאַציאָנאַל" מוז געשטראַכען ווערען און עס קען אזא חטא נישט אַרויסגעטראָגען ווערען אויף דעם יודישען פאָלק.

די צווייטע זאָגענען האָבען אַריי-געשיקט אַנאליטיקאטנס, אַז אויב דער „נאַציאָנאַל" וועט געשטראַכען ווערען פון דער פלאטפארם, טרעטען זיי אַרויס פון בלאָק און „מאכען שבת פאַר זיך". די לאַגע האָט אויסגעזעהען צו זיין זעהר ערנסט. פון דעם נישט-יודישען קאמיטעט זענען געקומען כסדר בריעף מיט שלוחים איבערצושיקען די רשימה פון די יודישע ראטמענער, אום אויס-צומיינען די וואהלען. פון דער יודי-שער זייט ווידער זענען די אויסזיכטען אויף אַ פערזאנליכע געווען זעהר שוואַכע, ווייל יעדער פון די צדדים איז געווען איינגעשפארט און נישט געוואָלט נאָכגעבען.

דער טערמין פון אַריינטראָנען די ליסטעס איז געווען נאָך איינגאָנצן צוויי טעג. דער קאמיטעט האט זיך דעריבער געוואַנדען צום רב ז"ל, דאס ער זאל איהם ביייהלטיג זיין אין דער

געשאַפּענער לאַגען און אַרויסהעלפּען פון דער שווערער סיטואַציע. דער רב האָט געענטפערט דעם קאמי-טעט צוזאמענגערופען אַנאליטיקאטנס פערזאנלעכע פון אלע יודישע וועהלער אין זאָל „האַרמאָניע", וואו ער וועט פאָר זיי האלטען א דרשה.

געווען איז עס שוין די לעצטע נאכט, ווען עס איז פון פוילישען קאמיטעט געגעבען געווארען דעם יודישען דער ענדגילטיגער טערמין איבערצושיקען די קאנדידאטען-ליסטע. דער זאָל איז געווען געפאָקט פון הונדערטער וועה-לער פון אלע פארטייען, די אַטמאָס-פערע-אָנגעשטרענגט. נאָכדעם ווי יעדע ריכטונג האט זיך אַרויסגעזאגט פאַר אַדער גענען „נאַציאָנאַל", האט דער רב ז"ל גענומען דאס וואָרט און גע-זאָגט: יעדער יוד ווייסט דאס די תורה איז דאס הייליגסטע, וואס דאס יודישע פאָלק בעצויעט אויב „עס ווערט אַנא-איינציג אַזא אַז דער תורה אָנגעמקט, איז זי פסול און מ'טאָר פון איהר מעהר נישט לייצען ביז עס ווערט פערריכט. ווער שמועסט אויב עס פעהלט א גאנץ וואָרט, מוז די ספר-תורה אַוועקגעשטעלט ווערען.

דאָ אַבער זאגט דער רב געפוינט זיך א צייט, וואס מען טהוט בכח א אַ וואָרט פון דער תורה אויסמעקען און נאָך וואס פאַר אַ וואָרט, דאס הייליגסטע ביי אונז יודען, דער נאָמען פון גאט, ווייסט איהר - האט הרב ז"ל מיט פאָטאס געזאגט - ווען דאס איז ערלויבט? ווען עס האַנדעלט זיך ביי שלום-בית פון א מאן מיט א פרוי, האט דער רב'ש'ע געזאגט: ימחה שמי על המים - זאָל מיין נאמען אויס-געמעקט ווערען אין וואָסער (סוכה) און ווענדענדיג זיך צו די נאַציאָנאַלע יודען האט דער רב געזאגט: איך פער-שטעה גוט איינער צער, כ'צין פולשטענ-דיג מסכים מיט אייך, איהר מוזט אַבער אין יעצטיגען מאמענט איינער ווילען פערזאנלעך און זיין נאָכגינג צוליב שלום. אויב גאָט האט מסכים געווען צווישנעקען זיין הייליגען נאמען, וועלכען קיין מענטש טאָר אפילו נישט איבער'ן מויל ברענגען - צוליב א שלום פון יחידים, מוזט איהר בעשטע-הען ארויסצולאָזען דאס וואָרט „נא-ציאָל" פון דער פלאטפארם לטובת שלום פון א פלל-ישראל און א חילול השם פאַר אונזערע שכנים.

די ווערטער פון רב ז"ל האבען געמאכט א גרויסע ווירקונג אויף אלע צוהערער. גלייך איז אויף דער טרי-בונע ארויף דער פאָרשטעהער פון די ציונים און ערקלערט, דאס נעמען דיג צו קענטניס די ווערטער פון רב-האט זיין פאָרטיי בעשלאָסען צו רע-זיגנירען פון זייער בעשלוס און גליי-צען ווייטער אין בלאָק. נאָך די זעלבע נאכט איז די רשימה פון די יודישע ראטמענער איבערגעשיקט געווארען אין פוילישען קאמיטעט און קיין שטאדט-ראט וואהלען זענען מעהר נישט פאָרגעקומען.

פערזאנליכע יודישען וואהל-בלאָק, אז די יודישע בורזשאזיע דאס איז גאנטישט און מיט זיי דאָרף מען זיך נישט רעכענען (כאָטש צווישען אונז זאָל עס בלייבען חב'ר'ן זיך די זעלבע פ.א.ס. אין שטאדט-ראט, נאָר מיט די זעלבע יודישע בורזשאזיע ראטמע-נער) דערביי איז אַבער כאַראַקטעריסטיש, וואס די פ.א.ס. פערנעמען נאָר איינגאנצען צו דערמאנען זייערע חברים די יודישע סאציאליסטען, אזוי ווי זיי וואָלטען איינגאנצען נישט עקזיסטירט. אַט האט די פ.א.ס. געהאט א מיטינג אין „מכבי" זאָל, צו וועלכען עס זע-נען געקומען ביז 90 פערזענען יודען. האט מען דאָרט געזינגען תהלות ותשבחות דעם יודישען כלל אין פויל-לען. און געטאָדעלט דעם אַנטיסעמי-טיזם. ווען אַבער אזא מיטינג קומט פאַר פאַר בלויז פוילישע חברים איז דער טאָג גאנץ אַנדערש... דאָס האָב איך נאָר דערזעהלט דרך אגב. סיי ווי האלטען מיר שוין ביים לעצטען עטאָפּ פון די וואהלען. שוין זונטאג דאָרף דעציט ווערען דער נאָרל. אין אלע פארטייען סיי אויף דער פוילישער גאס, ווערען געמאכט די לעצטע הכנות...

לויטן

מען מסינגעוועט, מען זאמלעט זיך, מען רעדט אויס כל דבר אכור איינער אויפ'ן אנדערען און דאס האט נאָר איין ציעל, כדי אַריינצוזאָפּען דעם נאָטוועלעך וועהלער צוזאנענדיג איהם אלע גלייכען.

אין זאָך איז אַבער כאַראַקטעריסטיש, וואס דער מיטעלפונקט פון דעם גאנצען וואהל-קאמף דרעהט זיך ארום דעם יודען, די ענדעקעס ציהען צו זייער עולם דערמט, וואס זיי סטרא-שען מיט'ן יוד, אַט וועט דער יוד פערקאפּען די שטאדט-פערוואלטונג און דערביי בעשלינגען זיי אלע איבריגע ליסטעס, אז זיי מיטפאָמזירען מיט די יודען. דער „זאָג" ווידער וואָרען פון זיך אַראָב די קאמפאָמיטאציע, אז ער האט צו טהון מיט יודען און ברענגט ראיות, אז פערקעהט, זיי זע-נען גאָר דעם שוואַים דעם יודישען פאָלק און דעריבער דאָרף מען שטי-מען נאָר פאַר זיי, אַלזא, בלייבען אי-בער די פ.א.ס., נאָר אויך די פ.א.ס. בעווייזט מיט אַתות ומפתים, אז זיי זענען נישט קיין יודען-ליבהאבער.

אין איינעם פון די לעצטע נומערען פון „ראַפּאָטניק" אויף דער שטעט-סטאָטאָוער זייט געמינען מיר דאָרט א ליסטע פון זייערע קאנדידאטען, דערביי רעכענען זיי זיך אַב מיט'ן

די יובען וואָכען דאס זענען די שטאָט-לען צו דיין שלמות; די בהדרגה'דיגע ענטוויקלונג פון דיין הכנה. דיין אייג-מוז זיין וואָכעס אויף דעם יובען וואָכען צייט-אַבשנים, צעהלען מוזט יעדען טאָג, קיין איינעם נישט פער-פעהלען און דעם בעוואונטוויזן מוזט האָבען, אז וואס א טאָג - דערנעהן-טערסט זיך אַלץ מעהר צו דיין ערהא-בענעם ציעל.

עס שטורעמט און ברויזט די וועלט. עס ווינט זיך דער גורל פון פּעלקער און לענדער. אידען, וועלכע אייראָפּא האט מיט אזא זאָרגפולטיגקייט גע-פּעלעגט, ווערען פערשוואַנדען, קול-טורען - קראַכען. מיט א וואלקאנישען שטורם פלייצט דער פערניכטונגס-הרא-גאן איבער דער וועלט, - און אין טאָפּע הוואָ פון דער פייער-שפיינדעל וועלט לאָווע שטעהט דאָס יודישע פאָלק אונגלויבליכע און אונגערשטערט און צעהלט זיין ספירה; מאכט זיין חשבון-הנפש צו דער אויספארעמונג פון זיין גייסטיגע און מאָראַליש פּרופּאן און זעהט זיך דערהויבען צו די העכסטע נקודה פון וועלט-אל - צו קבלת-התורה.

עס פלייגט א מבוהל פון שנהא אין האָט צו דערדריקען דאָס אלוועלטליכע יודענטום; אלס פאראזיטען און מלחמה-העצער ווערען מיר פערשרייען; אַלע פערלוימדונגען ווערען אויף אונז אויס-געטראָכט, נייע אינקוויזיציעס יסורים ווערען אויף אונז אָנגעווענדעט, נאָר דאָס יודישע פאָלק האלט אויס דעם נסיון און אין געשיכטע-רוים ווערט דייטל'ך געהערט איהר עקשנות'דיגע ספירה.

פון חסד צו גבורה. גייסטיגע און מאָראַלישע גבורה. נישט צוגרעכען אונזער קשה-צורם'דיקייט; מעג די בלוטיג ברוינע רייך וועלען אונזער שטאַלץ און לעבען פערניכטען; מעג אונזער בלוט בעפריכענען דעם פאר אונז הייליגען ארץ-ישראל באָדען; מצ-נען אונזערע פליטים שיפען בלאָנדזשען צווישען אומגענליכע וואסערען, וועלכע מיר דאס גבורה-צייכען פון זיך נישט אַראָבנעמען. אין די פערפערטעסטע פאַר אונז לופט וועט זיך דורכשלאָגען אונ-זער עקשנות'דיגע צעהלען:

- גבורה.
- און מעג מען אונז פערשרייען פאַר א פערניכע ראַטע; פאַר ברונעס-פערניכע און קילטור-שעדיגער און מעג מען אונז מחלים זיין און זיך דערווייטערן אזוי ווי פון א פּעסע, - וועט פאַר אונזער ספירה צעהלונג אַ וועג פאַר זיך שפאָלטען און וועט מעכ-טיג אַהעליכען די גאנצע וועלט זאָל הערען:

- תפארת.
נאָר מיר און דוקא מיר זענען דער קרוין פון דער בריאה; נאָר מיר האָ-בען שטענדיג פערשרייען די אידען תפארת אויף דער וועלט, מיר און דוקא מיר, תפארת איז אונזער לעבען, מיט אונזער הנהגה און מיט אונזערע קול-

ריקווענס, האט זיך דער שטן געפלייגט אין דער לענג און אין דער ברייט און דוקא געוואָלט מוזק זיין די יודען, קאָרם כל, האט ער זיי אין מיטען וועג אַוועקגעשפּעלט א פוהר מיט לעצער. נישט אַהין, נישט אַהער און אַט דאָס זיך אונזערע פאָטאָשירען, אז אַט פליהט דער אויסאָ גלייך אַרויף אויף דער פוהר. האבען זיי אַבער געהאט געזאגט דעם תפילת הדרך, זענען זיי אין דער לעצטער מינוט ניצול געוואָרען אַ דאָנק דער קאטאליטיגקייט פון שפּעט... דער תפילת הדרך איז זיי אויך שפּע-טער בייגעשטאָנען, ווען פאליציי האט פערהאלטען דעם אויסאָ און זעהענדיג יודען מיט בערד אין גרינע קאפּעלעש-לעך, זיי לעגטימירט. און שטעלט אייך פאַר, אז גאָרד האָבען זיי ביי זיך נישט געהאט קיין דאָקומענטען, אזוי, זיי וואָלטען ביז וואס ווען געקאָנט זיצען אין יושב בפתר. נאָר דא איז זיי ווידער בייגעשטאָנען דער תפילת הדרך אין דער פּאַרעם פון דער בעשייניגונג פון דער מאכט, וואס זאגט בפירוש, אז זיי האבען אַדורכצופיהרען דעם גט.

אזוי האבען זיי א גאנצען וועג גע-האט מכשולים און אויב זיי זענען בשלום אַהימנעקומען האבען זיי עס

מרדכי קויפמאן

מיר געהערט!

זונטאג, דעם 21 מאי 1939, געהט דאס גאנצע טשענסטאכאווער יודענ-טום, אלע וואהל בערעכטיגטע מענער און פרויען, ווי איין גרויסע, צעמט-טירטע, פעסט-געשלאסענע מחנה צו די וואהל-ארנעס און גיט אן די שטימען פאר'ן אלגעמיינעם יודישען וואהל-בלאק צו די שטאדט-ראט-וואהלען. דאס וועט זיין דער ווירדיגסטער ענטפער די אנטיסעמיטען מכל המינים, וועלכע האבען זיך ווידער אמאל גענו-מען רייטען אויפ'ן יודישען פערדיל און לאזען עס נישט אב אויף קיין איין מינוט.

א ווילדער שדים טאנץ קומט פאר ארום די שטאדט-ראט - וואהלען. איין טשענסטאכאווער די ענדעקעס מיט'ן אונז איבערלייטערען זיך אינ'ם גא-לאס פון אנטיסעמיטען שמו-שטיק. איינער וויל דעם צווייטען איבער-גען, איבערשריינגען. מען קריכט אויף די גלייכע וועג צו בעווייזען, אז אין אלע אומגליקען נעביך, אז אין דעם, וואס טשענסטאכאווער איז גאנציש גע-ווארען קיין ניו-יארק, איז שולדיג די... מקוה, וואס צאָהלט בלויז 10 גראטער פאר א קוביץ מעטער אוילע-וואסער און ווערט וואס אמאל רייכער און רייכער, אויסהאלטענדיג נאנץ זשי-דאָוסקי, קאָהאַל אויפ'ן חשבון פון דער קריסטליכער בעפאלקערונג, וועל-כע מוז פאר דעם זעלבען וואסער טיי-ער בעצאָהלען...

ווער ווייסט עס דען נישט, אז דאס האבען די ענדעקעס גופא, בעת זייער דאמאלסדיגער ממשלה, מיט זייער שליםמולדיגער ווירטשאפט אויסגעלי-פערט אונזער שטאדט צו דער אויס-לענדישער נעזעלשאפט, וועלכע צאָפט אויס פון די בירגער דעם מאַרץ פון די ביינער און איצט וויל זי זיך אָב-שאַקלען פון אלעם, אַראָבעמען פון זיך די פערזאָנליכקייט פאר זיי-ער, בעגליקען די שטאדט און דאס "ממור" אונטערוואַרען די יודען. מיט דער דאָוונער צידעוּת, געמיי-נער, ליגענדיגער, ביידערעכטיגער דעמאָנאָיע, מיינען זיי - די ענדע-קעס און אַזאָנאָוועס - חס-ושלום נישט די סובא פון דער קריסטליכער בע-פעלקערונג, ווייל זיי ווייסען גאנץ גוט, אז ווער עס זאָל נאָר נישט הערשען אינ'ם היגען מאַגיסטראַט, וועט דער קריסטליכער בעפאלקערונג גאָרנישט געמינערט ווערען, גאָרנישט געשעהן קיין שום עולה, מיט דער דאָיגער צעוואלדישער אַנטיסעמיטען וואַקא-גאָליע זענען זיי נאָר - און דוקא נאָר אויסצן צו כאַפּצן בעגליקען אין שטאדט-ראַט, כדי צו קענען זייערע מענטשן בעוועצען אויף געצאָהלטע פאַסטעס און דינען זייערע פאַרטיי - אינטערע-סען.

מיר, טשענסטאכאווער יודען, דא-גענען, האָבען אַ גאָנץ אַנדערען צו-גאנג צו דעם פראָבלעם. מיר זענען בלוטען פערזאָנלעכעס און אין אונז אַדער אַנדערן אויסגאנג פון די וואה-לען, וואָרען פון דעם זענען אַבערעניג אין א גרויסער מאָס אונזערע לאָקאַלע ווירטשאַפּטליכע אינטערעסען, וועלכע עס קומט אויס צו פערטיידיגען טאג-איין, סאנ-אויס, נישטאָ קיין שעה, וואס א הינער יוד וואָלט נישט גע-דאַרפט, מען זאָל פאר איהם לויפן, געהן, אינטערוויערען, פאר דער אַדער יענער עולה, און דורך דעם טאָק, וואס אונזערע פאַרשטעהער, וועלכע זענען דאָרט ווערענדיגסט, האָבען א צוטריט צו די פערשידענע אָמען, געלינגט ווי איינצואַהאַלטען פיעל עני-זיסטענצען פון יודישע אַנדעווערקער, קליינענדיגער, אַדער סתם יוד.

רבותי! - שלעכט, ביטער וועט זיין, ווען דורך אייער זיצען אינדער-היים, אַדער צוליב'ן פערלירען פון א פאר שטימען, קען גורם זיין א פערקלענערונג פון דער יודישער רעפ-רעזענטאָנץ אין שטאדט-ראַט און דער-מיט אויך נישט געבן די מעגליכקייט צו האָבען א יודישען לאַטוויק, די קאָנסקווענצען און רעזולטאטען דער-פון וועט מען ערשט פיהלען שפעטער, ווען עס וועט שוין זיין צו שפעט, דאס ווילען זיי, דאס זענען זיי

אויסען, אויף דעם וואַרען זיי נאָר. ביי זיי - די אַנטיסעמיטען דוש-קיען - האט זיך גאָרנישט געענדערט, פאר זיי איז איצט נישטאָ קיין היט-לער וועלכער שטרעקט אויס זיין בלי-טיגע, רויבערישע לאַפּע אויף דאָנציג, פאר זיי ענזיסטירען נישט קיין נאָציס, וועלכע האָבען אַזעלכע גרויסע אויגען און אַפּעטיטען, און אַנשטאט צו לען-קען די אויפערקומקייט און וואכ-זאמקייט פון דער פוילישער יוגענד אויף דער אמת'ער געפאָהר פון דער ברוינער און שוואַרצער חיה - האָבען

יודישע וועהלער!

זונטאג, דעם 21 טען ד. ה. קומען פאר די וואהלען צום טשענסטאכאווער שטאדט-ראט, מוזט דעריבער אלס יוד און בירגער געדענקען די פאלגענדע כללים: (1) אלע וואהל-בערעכטיגטע יודען מוזען געהן צו די וואהל-ארנעס און שטימען פאר דער איינציגער ליסטע פון גאנצען יודישען פלל, פאר די ליסטע פון פערזאָנליכע יודישען וואהל-בלאק, געדענק, אז נישט געהן צו די וואהלען איז פונקט אזוי גוט ווי צו וואַלסט געשטימט פאר דייןע

די קליינענדיגער וועהלען פאר'ן אלגעמיי-נעם יודישען וואהל-בלאק

צוריקגעצויגען זייער אייגענע ליסטע נאך א לענגערע חלוקי-דעות אין די קליינענדיגער-רייזען, איז דינסטאג אין אווענד אויף א פערזאָנלעכע-זיצונג פון קליינענדיגער און דעם-ליסטען - פערזאָנלעכע אַבטיילונג אין טשענסטאכאווער, בעשלאָסען געווארען צוריקצוהייען די אייגענע ליסטע צו די היגע שטאדט-ראט-וואהלען, גלייכ-צייטיג איז בעשלאָסען געווארען אויפ-

א קהלה וואס געהט אונטער

דאס שטערטליכע איסטושעוואו, וואס ליגט אין שכונת-דינען פאָוואַט קעמ-פין, האט פערצייטענס פערמאנט א יו-דישע קהלה מיט 80 יודישע פאמיליעס, היינט איז סך-הכל געבליבען 7 פא-מיליען אָבער אויך די זענען אַרימפ-לייט. פערשטעהט זיך אז דאס קהלה-לע-צען פונקציאָנירט מעהר נישט, נישטאָ קיין דיין, נישטאָ קיין שווער, נישטאָ קיין חזן, געבליבען איז אָבער דער קהלישער אינווענטאָר: א פערעכטיגע שוהל אין וועלכער עס ווערט נישט מעהר געדאווענט, א שעה קהלה-הויז, א סהרה-הויז אדג. דאס דאזיגע פערמענען איז איבער-געגאנגען אין בעזיצ פון דער קעמ-נער קהלה, אָבער דער נאָדור איבערן פערמענען האט איבערגענומען דער דארטיגער מאַגיסטראַט, וועלכער האט אין קהלה-הויז אריינגעצוצעט קריסטלי-

טעריעס פאר געוועלטהאפטיכער שוץ דר. קארפאָוויטש, וועלכער האט אין דער געוועלטהאפטיכער שוץ פאָוואַטאָווע דאָ-סאָר וויסאָלד שייטשארט אדורכגעפיהרט א לוסטראציע אין דעה שטאָדטישער בעראטונגס-שטעלע פאר יאגליצ-קראנ-קע און אין דער בעראטונגס-שטעלע פון "סאָ", ווי אויך אויף דער פרא-וויק.

דר. קארפאָוויטש האט ביי דער געלענענדיג אונטערזוכט אייניגע הונ-דערט יאגליצ-קראנקע, דער דעלעגאט האט דערציי פערטיילט געוויסע אָנוויי-זונגען אויפ'ן געביטע פון דער דאָוונער קראנקהייט.

די דאגות פון דער שטאָדט-פערזאָנלעכע

די שטאָדט-פערזאָנלעכע האט אויף איהר לעכטער זיצונג צעטראכט א שווערען פראָבלעם, ווי אזוי פאָרשצו-זענען אין א פרייערען פערזענלעכע שטאָדטישע צענטאליכע ארבייטען, פויריגעס יאהר האט דער מאַגיסטראַט דערהאלטען פון ארבייטס-פאָנד די סומע פון 505 טויזענד זלאטעס אויף צו בע-שעפטיגען ארבייטסלאָזע און היי-יאהר האט דער ארבייטס-פאָנד צוגעטיילט

פאר טשענסטאכאווער אויף דעם דאזיגען צוועק בלויז 200 טויזענד זלאטעס. פון דער דאזיגער סובווענץ און פון די אייגענע קרעדיטען קענען בעשעפטיגט ווערען בלויז 1100 ארבייטער, אבער דעם 15-טען ד. ה. זענען שוין אויף די שטאָדטישע צענטאליכע ארבייטען גע-ווען בעשעפטיגט 1715 פערזאָנען און ס'איז פארגעוועהן א ווייטערדיגע בע-שעפטיגונג פון ארבייטסלאזע צוליב'ן ענדיגען זיך פון דער ווינטער-הילף-אָקציע.

געפונענדיג זיך אין אַזאָ מיטוואַכע האט די שטאָדט-פערזאָנלעכע בעשלאָ-סען צו מאכען ווייטערדיגע ענערגישע בעמיהונגען, כדי צו בעקומען גרעסערע קרעדיטען אויף פאָרצוועצען די שטאָד-טישע צענטאליכע ארבייטען.

דאָסענדיג די קיה אַרונטערגע-פאלען אונטער דער באַהן

אין דאָרף פאָלדעשע האט זיך אָב-געפילט פאָלגענדער טראגישער פאָר-פאל, בעת וועלכען ס'איז אומגעקומען די 16-יעהריגע אַנאניא מראָזשיק. דאס אומגליקליכע מיינעל האט גע-היסען די קיה אויפ'ן פאלד נעבען די באַהן שיינעס. אינ'ם מאַמענט, ווען ס'איז אנגעקומען דער צוג, וואס געהט פון קעלץ קיין טשענסטאכאווער, זענען די קיה ארויף אויף די שיינעס און טראָץ דעם, וואס דער צוג האט זיך דערנעהנטערט, רוהיג דאָרט אַרומגע-גאנגען, וועלענדיג ראטעווען די קיה, איז אַנטאניא מראָזשיק ארויף אויף די שיינעס און געפרובט צו פערקלענען די קיה, אבער דער צוג איז שוין אָנגעקו-מען און דערהרגעט דאס מיינעל ווי אויך 2 קיה. דער קערפער פונ'ם אומגליקליכען מיינעל איז איבערגעפיהרט געווארען קיין זלאָטי פאָטאָק, וואוהין ס'איז ארויסגעפארהען דער פאָוואַטאָווע דאָ-סאָר שייטשארט און אדורכגעפיהרט די סעקציע.

פון "עזרה" דער אַבטיילונגס טאָג, דעם 17 ד. ה. פון פרויען פערזאָנלעכע, האט גע-ברענגט ברוטא 165 זל, דערפון זענען פערזאָנלעכע אויסגאבע 20 זל. גלייכצייטיג דריקט די פערזאָנלעכע אויס דעם הערצליכסטען דאנק אלע געעהרעטע אָמלערינס פאר זייער אי-בערגעגעבענער ארבייט אין דעם טאָג לטובת דעם פרויען-פערזאָנלעכע, "עזרה".

א גרויסע קינסטלערישע אַמאָנאָיע אין קרעצען וועט פארקומען א צוויי-טער קינסטלערישער רעווי-אָווענד, וואס גרייט צו דער דראַמאטישער קרייז ביים 1.7. פראָ-קינדערהיים. דער פרא-גראַם פון אווענד וועט זיין פולשטענדיג א פרישער - פול מיט אינהאַלט און פערשידענארטיגקייט און בעשטיין פון די בעסטע שאוונגען פון די מאָדערנע יודישע שרייבער. צום אווענד ווערען צוגעגרייט פרישע דעקאָראציעס, געצייכענע דורך געניטע קינסטלער-פאָמענער. פרייטס - אין די ווייטערדיגע מעל-דונגען.

די אַפּפערזאָליגייט פון די שטאָדטישע אָנגעשטעלטע

ווי ס'איז שוין געווען געמאלדען, האָבען די שטאָדטישע אָנגעשטעלטע געצייכענט די לופט-שוך-הלואה אויף העכער 80,000 זלאטעס. אונאַהענגיג דערפון האט דער פערזאָנלעכע פון די שטאָדטישע אָנגעשטעלטע אין טשענ-סטאָכאווע געצייכענט 2,000 זל. און די אַבשפאָר-קאָסע געצייכענט 500 זל. און געשפערטעט 300 זל. אויפ'ן "פאָן".

אָפּהאַלנגען פון אַנאַקאָפאציע-שמייק.

דאס קרייז-געריכט האט בעטראכט דעם פראָצעס פון לידער פון דער הי-גער כאַדעציע געווא. דעם זינגונג קארידני, וועלכער איז דורך דער פאָריקס-דירעקציע פון דער טשענ-סטאָכאוויאנקע אָנגעקלאָגט געווארען פאר אַריינרייסען זיך אויפ'ן שטח פון דער פאָריק בפת אַנאַקאָפאציע-שמייק. גלייכצייטיג איז ה' קארידני אָנגעקלאָגט געווארען פאר העצען די אַרייטער פאַרשטאָנדען דעם שמייק. דאס געריכט האט דעם אָנגעקלאָג-טען פערמשט אויף 100 זל. שטראף.

א לאַס-אויטאָ פאהרט ארויף אויפ'ן טראַמפּאָר און פערזאָנלעכע א יודישען יונגעמאן אין חיעלון

אויפ'ן טראַמפּאָר פאָר'ן מאַגיסטראַט זענען זונטאג אין אווענד אַדורכגע-גאנגען 4 יודישע יונגעלייט. אין זעל-בען מאַמענט איז אָנגעפארהען א לאַסט אויטאָ פון גאלקע אַננעפיהרט דורכ'ן שאַפער קוסמא. און צו די שרעק פון די יונגעלייט איז דער לאַסט אויטאָ אַרויף אויפ'ן טראַמפּאָר, אויף זיי ארויף, דריי פון זיי איז געלונגען אָבצושפרינג-גען אין א זייט, אָבער דער 4 טער, א ווהן פון סאָדעל וואָלקאָוויטש גא-רוטאָוויטש גאָס, האָט שוין נישט בעוויזען אינגאנצען אויסצומיידען דאס אומגליק. דער אויטאָ האט פער-טשעפּעט אין זיין פוס און איהם פער-אירזאכט אַנאַרעסטע וואונד, וועלכעס עס האט איהם פערבאנדעזשירט אַנ-אָרויסגערווענער דאָקטאָר.

גענען שאַפער, וועלכער האט זיך ארויסגעוויזען פאר שוור, איז געווא-רען צוזאַמענגעשטעלט א פראַטאָקאָל. אויסער דעם האט איהם גאלקע בע-זייטיגט פון פאָסטען.

וועלונער קרייז געצייכענט די לופט-הלואה

לויט פראָוואַטאָרישע אויסרעכנונגען איז אין וועלונער קרייז געוואָרען גע-צייכענט די לופט-שוך-הלואה אויף אַ סומע פון צירקא 400,000 זל. דערנא-טער צירקא 24 פראָצענט פון יודען. (יודען צעוואוינען דעם קרייז צירקא 9 פראָצענט).

די צווייטע ראַטע

פון די לופט-שוך-הלואה פאָלט אויס פון 25-טען מאי ביז'ן 5 טשערוועק, ווען עס איז דער לעצטער טערמין איינצואהלען די ראַטע.

פלאַן פון דער שבועות-אַקציע פון "קרן-תל-חי" ביי אונז איז שטאָדט

יאהר-יעהרליך ווערט אדורכגעפיהרט א שבועות-אַקציע, וועלכע איז שוין געווארען א טראַדיציע ביי אונז אין שטאָדט. דער טערמין איז בעשטימט פון 16-טען ד. ה. ביז ערב שבועות, די היי-יעהריגע אקציע וועט זיין א פיעל ברייטערע צוליב פאלגענדען טעם: צו דער שבועות-אַקציע וועט צוגעגעבן ווערען צרשטקלאַסירער קינסטלע-רישער מאַטעריאַל, וואס וועט בעשטעהען פון אַרטיסטיש אויסגעפיהר-טע אקדמות, וועלכע איז אויסגעפיהרט אויף לוקסוס קרייז-פאָפּיר, געדריקט אויף העל-גרין און סימבאָליזירט די שבועות-פאָר.

צוזאמען מיט די אויבענדערמאנטע וועט ווערען געלייגט גרויס אַכט אויף פערשפרייטען נייע קרן-תל-חי-פוסקעס, צו וועלכען צוועק עס וועלען ווערען בעזוכט די היגע איינוואוינער דורך מעהרערע עלטערע חברים.

גאָל-מאָסקעס און געגען-שרפה-אינסטרוקציעס

אין פאָוואַטאָווע ביורא פון "לאַפּ", דאָמבראווסקי גאָט 7 זענען צו בעקו-מען געגען-שרפה-אינסטרוקציעס, מאַס-קעס און געגען-איפערט-פאָקעסען.

איין יעדען יידישען נאציאנאלען הויז מוז זיך געפונען א פוישקע פון קרן-תל-חי

דוד יוסער נ"ע.

אין עלטער פון 64 יאהר איז גע- שטארבען און צו קבורה געקומען דער הינער חשוב'ער תושב דוד יוסער ז"ל. דער נפטר איז געווען געקאנט אין דער גאנצער שטאט אלס סאלידער סוחר און אָנזעהענער בעל-הבית. ער האט זיך בעטייליגט אין אלע צדקה- אַנשטאַלטען און בכלל געווען א פיי- גער מענטש, וועלכע אלע האבען ליעב געהאט און געשעצט.

תנצב"ה.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון די שפענדער פאר'ן „פאן"

עס ווערט בעקאנט געמאכט, אז פערזאנען, אדער אינסטיטוציעס, וועלכע ווילען איבערגעבען מתנות פאר'ן „פאן" פערזענליך דעם גענעראל גאָטשעלד-סקי, דארפן זיך פריהער מעלדען אין דער גארניזאן-קאמנדע, דאָמבראווסקי גר. 1, וואו ס'איז טעטיג א ספּעקיע-טאריאט, וועלכער ערטיילט אלערליי אינפארמאציעס.

אָהן פריהערדיגער מעלדונג אין ספּעקיעטאריאט וועט דער גענעראל נישט אָננעמען צו ערלעדיגען קיין שום ענינים אין פערבינדונג מיט'ן „פאן". דער ספּעקיעטאריאט איז טעטיג יע- דען מאָנטאָג, מיטוואך און פרייטאג פון 11 פריה ביז 1 מיטאָג טעלעפאן 22-04.

צוגרייטונגען צו די טעג פון דער ים-ליגע

דער טשענסטאכאווער קרייז פון דער ים-ליגע איז שוין צוגעפערעט צו די צוגרייטונגען ביים אָרגאַניזירען די טעג פון דער ים-ליגע, וועלכע וועלען היי- יאהר פארקומען אין אונזער שטאָט פון 25-טען יוני ביז'ן 2-טען יולי און ווערען געפלאנט אלס גרויסע געמיינ- זאַמע מאָניפעסטאציע פון דער גאנצער בעפעלקערונג. דערמיט וועט אויסגע- דריקט ווערען דער סענטימענט פון גאַנצען פאָלק צום פוילישען ים און צום פוילישען ברעג און די גריטקייט ווי צו פערטיידיגען ביז צום לעצטען טראָפען בלוט.

אָננעשטעלט די זאַפּאַלקעס-פאַבריק

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן יעהרליכען רעמאָנט, וועט די זאַפּאַלקעס-פאַבריק אין די נאָהנטסטע טעג אָננעשטעלט ווערען אויף 4 וואָכען.

פון די ג.צ.א. ביי אונז אין שטאָט

שבת, דעם 20 ד. ה. 4 נאכמיטאג קומט פאר א קאלעקטיווע פערזאמלונג פון אלע ג.צ.א. אָנצווייגונגען, ווי: „הצ'הו", „בית-ר", „בית-ה החייל", „אחרות-ישראל" און „גרידה" אין לאקאל פון בית-ר (אלעז 40), וואו עס וועלען ארויסטרעטען מיט רעפּע- ראַטען די חברים: פרעזעס ניעמיראווי-סקי, ה. ל. יונסטער, פראָג, וויינבערג א. א. א.נר.

אלע ווערען דיסציפלינאָריש אויפגע- פאָדערט צו קומען פונקטליך.

Szczepienie ochronne przeciwko ospie świeżą krowianką szczepi Starszy felczer **ST. MITTLER** Piłsudskiego 7 tel. 18-04.

Kino STYLOWY Aleja 27.

פון מאָרגען, שבת דער הערליכער פילם **Powrót o świcie** אין דער הויפט-ראַל: **Danielle Darrieux** איבערלעבונגען פון א מיידל, וואס איז געוואָרען געווארען אין וויר-וואר פון גרויסשטאָדטישען לעבען.

חידור א פראָצעס פאר שמוגלען קיין דייטשלאנד.

דאס קרייז-געריכט האט ווידער זיך פערנומען מיט אַ פראָצעס, וואס איז עהנליך צום נישט-לאָנג פאָרגעקומע- נעם משפט געגען דעם אונלעגעלען „רייזע-ביוראָ", וועלכעס האט געשמו- געלט דייטשען. פוילישע בירגער, קיין דייטשלאנד.

אויף דער בעשולדיגונגס- באַנק זע- נען דאס מאָל געזעסען: וואָלענטי וורענשטיצקי מיט זיינע צוויי זיהן: מיכאל און אַנטאָני, מיטלא, קמיעטש, יונג און מייער. די פרשטע זעקס אָנ- געקלאָגטע זענען געווען די „עקספע- דיטאָרען" און דער פאָהרער האט גע- דארט זיין גינטער מייער, אַנ'אייני- וואוינער פון פויונער קאָנט.

דער הויפט-פיהרער פון ביוראָ איז געווען יונג, אויך פון פויונער קאָנט. ער האט איבערגעשיקט די קליענטען צו וורענשטיצקי'ן קיין פושיסמאָן. מייער איז פעהאלטען געווארען אויפ'ן וועג צו דער דייטשער גרעניץ און ס'זענען ביי איהם געפונען געווא- רען 28 זל. און 10 דייטשע מאָרק. דער פעהאלטענער האט זיך פּעדטיי- דיגט, אָז ער האט זיך געקליבען צו זעהן מיט זיינע קרובים אין דייטש- לאַנד. בעת'ן פראָצעס האט מייער גע- ענדערט זיין מיינונג, ערקלערענדיג, אָז ער איז געפאהרען קיין דייטשלאנד צו אַ דאָקטאר אויף זיין לענגדיגער-ע- דע הויט-קראנקהייט.

נאָכ'ן אויסהערען די רעדעס פון די צוידים האט דאס געריכט וואָלענטי וורענשטיצקי'ן און זיין מיכאל פּער- משפט אויף 18 חדשים תּפילה, מיט- לא אויף 2 חדשים, קמיעטש - 6 חדשים, יונג - 2 יאהר און גינטער מייער אויף 3 חדשים אַרעסט, 150 זל. שטראָף און דאס געזונגענע געלד צו קאָפּטיקירען.

א בחנמ'דיג קינאָ אויף די גאַסען

דינסטאג נאכמיטאג און אין אָווענד האבען די דורכגעהער אין די אַלעען געהאט א סענסאַציע. אויף די גאַסען האט זיך פלוצים בעוויזען א פרעכטי- גער ערקלאָמע-אויטאָ פון דער פירמא גילדען פאַבריק „הערבעוואָ" אין קראָקא. פון אינעווייניג פון אויטאָ זענען דער- גאנגען קלאָנגען פון אַנ'אָנגעזעהמער מוזיק, צוציהענדיג דעם עולם נייגער-י- גע, וועלכע האבען דעם אויטאָ בע- גלייט פסדר.

די אמת'ע אַטראַקציע איז געווען ערשט אין אָווענד, ווען אויף דער הוינטערשטער וואָג פון וואָגען, וואס האט זיך פלוצים איבערגעענדערט אויף א פראָוויזאָרישען עקראָן. האבען זיך גענומען בעווייזען קאָלירטע בילדער פון א שעהנעם קלאָנג-פילם, וואס האבען פאָרגעשטעלט די שעהנקייט פון דער פוילישער ציר פון באַלטיק ביז צו די טאָטערען. ס'האט זעלבסטפּער- שטענדליך אויך נישט געפעהלט קיין ערקלאָמע-בילדער, וואָרעם דאס איז דאך דער אמת'ער ציעל פון אָריגינע- לען „ראַדי".

פון קרן תל-חי

פּויריגע וואָך איז פארגעקומען א גרעסערע צעראָטונג פון אלע רצווי- זאָניסטישע אָנצווייגונגען ביי אונז אין שטאָט געווינדמעט די פערשטאר- קונג פון דער ארבייט פאר דעם נא- ציאָנאַלען פאָנד קרן תל חי.

עס איז געווארען אָנגעגעבען א בעריכט פון דער ביז יעצטיגער טע- טיקייט און צדקי די ארבייט זאָל אויף להבא ווערען פערשטארקט איז געשאפן געווארען א נייע לייטונג פון פאָלגענדען צוואמענשטעל: מורשה ה. ל. יונסטער, סגן מורשה ש. ניעמי- ראָווסקי, מוכירים שייקאָוויטש, צימער- מאָן, גובר האָלאַנד, חברי הועדה וויינבערג, אָפּמאַן, קראָק, בראָקמאַן. גלייכצייטיג איז בעשלאָסען געווארען איינצואַרבעטען א גרויסע קרן תל חי- אָקעדעמיע מיט דער בעטייליגונג פון דר. אַלמאַן, מיטגליד פון דער נשיאות פון ג.צ.א. עס ווערט אויך פראָקלאַמירט די היינערהייט דעקלאַראַציע-אָקציע.

טשענסטאכאוו – לכבוד

דער 4-טער יאָהרצייט פון מאַרשאַל פילסודסקי

פרייטאג, אינ'ם טאָג פון דער 4 טער יאָהרצייט פונ'ם טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי האבען 8 אָווענד, נאך א צאָפּטשטיק, אויפ'ן קלויסטער-פלאַץ זיך פערזאמעלט מיליטערישע אָנצווייגונגען, פראָצעסייעס, מיליטערישע צוגרייטונג, אָרגאַניזאציעס און געזעלשאפטען מיט גענ. גאָטשעלדאָווסקי און סטאַראָסטאַ ראָזמאַרינאווסקי. פאר די פערזאמעלטע האט געהאלטען א רעדע ווענען מאַר- שאַל'ס לעבען און טהאטען דער מאַיאָר יאַניצקי.

8.40 אינ'ם מאָמענט, ווען מאַרשאַל פילסודסקי האט מיט 4 יאָהר צוריק אויסגעהויכט זיין נשמה, האט זיך דער- הערט א האַרמאטען-טאָס. דאס מיליטער פרעזענטירט דאס געזעהר, די ציוויל- בעפעלקערונג ענטפלויוט די קעם און ס'הערשט א 3 מינוטיג שטילשווייגען. דערנאך דערהערען זיך די קירכען- גלאָקען און פאבריקס טירענעס.

נאכ'ן אָדורכלייזען אויסצוגען פון מאַרשאַל פילסודסקי'ס שריפטען, פאָר- מירט זיך א גאַסען-צוג צום דענקמאַל פון מאַרשאַל אויף נאָרטאָוויטשא גאס, וואו ס'ווערען געלעגט אַנ'ערך 20 קרענץ.

אין דער שטאָדט = שוהל

האבען זיך פערזאמעלט די קהלה-פאָר- שטעהער, שילער פון די פאָוועשענע שולען, די האנדווערקער מיט זייערע פאָהנען, די שילער פון דער האַנד- ווערקער-שולע מיט זייער פאָהן און א גרויסער עולם.

חון קאלעווא צוזאַמען מיט'ן כאָר אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ה' ראָטענבערג ריכטען אָפּ די טרויער- הונרה, וועלכע מאכט אויף אלעמען א זעהר ריהערנדען איינדרוק.

דער מורה-הוראה ר' נחמן גרינפעלד זאָגט דאס געהעריגע קאָפיטעל תהילים, א פרעכטיגע רעדע האלט אדוו. דר. לייב אַש. דער פרעלעגענט רעדט ווע- גען מאָפעסטעט פון יוזעף פילסודסקי, זיין ווערק, זיינע פערדינסטען פאר'ן נייטש פוילען און ווענען דער קאָנסט- טוציע פון אַפּריל 1935 וואס איז דער לעצטער עקס פון געשיכטליכער צע- דייטונג, וועלכער איז פערזונדען מיט פילסודסקי'ס נאָמען. דר. ל. אַש ציטירט דאן עטליכע פאָרשריפטען פון דער קאָנסטיטוציע, וועלכע זענען גאָע די רעכט און פליכטען פון די בירגער און דער צעזיהונג פון דער מלוכה צו די בירגער ווערען לידער נאכ'ן טויט פון מאַרשאַל פילסודסקי אין צעצוג צו יודען נישט געהעריג אָנגעוואַנדען. דער טויט פון יוזעף פילסודסקי איז נישט גלויז אַנ'אבירה פאר פאָליצאָען, נאר אויך אין נישט קיין קלענערער מאָס פאר אונז, פוילישע יודען.

צום סוף זינגט דער כאָר דעם נאַציאָנאַלען הימן.

איינגעצאָהלט 1 זל. און געוואָלט אָננעמען 90

איז דער פאָסט-אַגענץ אין בלאכאו- ניצ האט זיך געמאָלדען סטאַנלאַוו קוואַרטשאַק מיט אַנ'אַפּשאַפּ-ביכעל און געוואָלט אָננעמען 90 זל.

דער פאָסט - אָנגעשטעלטער האט אבער בעמערקט, אז אין ביכעל איז פערקלעבט א בלעטל, דאס האט ארויסגעווען א חשד און קווארטשאק איז געווארען פעהאלטען.

נאך א גענויער אויספארשונג איז פּעססנעשטעלט געווארען, אז קוואַר- טשאַק האט פערקלעבט דאס בלעטל, אויף וועלכען ס'איז געווען אָנגעגעבען דער פאָקטישער צושטאנד פון זיינע אָנצוואָרונגען, ד. ה. 1 זל. און אויף דער אנדערער זייט האט ער זיך אויפ- געשריבען די סומע 90 זלאָטעס.

געגען קווארטשאק'ן איז פעהייהרט געווארען א פראָצעס.

די ענטגליטיגע רעזולטאטען פון דער סובסקריפציע אין טשענסטאכאוו

די גענויע אויסרעכנונגען האבען אויסגעוויזען, אז די לופט-שוץ-הלוואה אין טשענסטאכאוו (די שטאָרט גופא) האט געבראַכט די סומע 3.441.720 זל., דערפון איז איינגעצאָהלט געווארען 1.577.359 זל.

בנוגע דעם אַנטייל פון דער יודי- שער בעפעלקערונג, לויט די גענויע אויסרעכנונגען, דריקט ער זיך אויס אין דער סומע פון 1.350.000 זלאָטעס. אויסער דעם האבען מאנכע היגע אינדוסטריעלער און כתם סובסקריבענ- טען געצייכענט די הלוואה אין אוי- סערשטאָדטישע סובסקריפציע - פונקטען אויף דער סומע 300.000 זל.

די ראָטמענער אינסערעסירען זיך נישט מעהר מיט די שפּאַרטישע אינסערעסען

ראטמענער, צוליעג דעם האט אין פערטרעטונג פון שטאָדט- פרעזידענט דער וויצע-פרעזידענט דזשובאָ ער- קלערט, אז אויך דאס מאל וועט די זיצונג נישט פארקומען.

ס'איז דערפון צו דרינגען, אז די ביז-יעצטיגע ראטמענער ווייזען נישט ארויס קיין צו-גרויסען אינסערעס פאר די אינסערעסען פון דער שטאָדט און פון איהר בעפעלקערונג.

וואָס האָט געזאָגט דער מישלעניצער העלד ראַבאַשינסקי

דייטשלאַנד ? גיט אינזש. דאָבאַשינסקי פאָלגענדע שפּאַרע תשובה:

— „די הילף פון יודען איז קיינע, מען דאַרף פאר איהר גיכער מורא האבען, ווי מיר האבען דערויף בעוויי- זען פון יאָהר 1920 און פון די צייטען פון קאָנפליקט מיט ליטאָ. אפילו לגבי דייטשלאַנד האבען די יודען געוויזען, אָז זיי וועלען נישט געהן האַנד ביי האַנד מיט די פאָלקען. דער בולטער יודען לגבי דער לופט-שוץ הלוואה, דאס פוילישע פאָלק וועט אויסגעצייכענט אויסקומען אָהן אָנעלכע פריינד און אליין זיך אויסקעמפּען דעם נצחון, אין דער יעצטיגער סיסטאָציע קען נישט זיין קיין שום שלום מיט די יודען, אפילו קיין צייטווייליגער וואָפּנעשטיל- שטאַנד".

דאס פוילישע פאָלק האט דעריבער צוויי ציעלען — פערענדיגט אינזש. דאָבאַשינסקי — דער אויסערליכער — דאס זענען דעמאָנסטריס גרעניצען אויפ'ן מערב און דער אינעוואַכער — צו בויען א נאָראָדאָוע פוילען. די שטאָרט-ראַט- וואָהלען זענען דער אָנצוואַנג-ברעט צום דאָזיגען גרויסען קאָמף, פון וועל- כען ס'וועט אַרויס א נאָראָדאָוע פויל- לען".

טראַגישער זעלבסטמאָרד פון א גימנאַזיע-לעהרער

פעהרענעכטען אין די מיטאג-שעה'ן איז אין זיין אייגענער וואוינונג אויף שלאָנסקא 12 געפונען געווארען דער טויטער קערפער פון לעהרער פון מאָטעמאַטיק אין ערשטען מלוכה'שען גימנאַזיום א. ג. פון הענריק שענקע- וויטש, דעם 40-יעהריגען וולאדיסלאוו גראָמבטשעווסקי. דער טויטער קערפער איז געהאַנגען אויף שטריק אויף דער סהיר, די מאָטיווען פון זעלבסטמאָרד שטעלען זיך פאר געהיימיגטפול און זענען פאָרלויפֿיג נישט געוואוסט. ביי- איצט איז נישט פּעססנעשטעלט געוואָ- רען די צייט, ווען דער זעלבסטמערדער האט אויסגעפיהרט זיין פערזווייפּעלטען

פעהרענעכטען אין די מיטאג-שעה'ן

דער אַרויסגערופענער פאָוואַטאווע דאָקטאָר דר. וויטאָלד שיפּטשאַש האט פּעססנעשטעלט דעם טויט.

כראי צוזאגעבען, אָז פראָג, גראָמב- טשעווסקי איז בעזאנגען זעלבסטמאָרד בעת דער אָבוועזענהייט פון זיין פרוי, וועלכע איז אָוועקגעפאהרען קיין קראָקא אויף קיראַציע.

טשענסטאכאווער יודען !

וואָל קיינער פון אייך נישט פעהלען אינ'ן זונטאג'יגען טאָג ביי די תּאהל-אורנעס !

געדענקט, אז יעדע פעהלענדע שטימע קען דעציידירט וועגען א יודישען מאנדאט !

אלע שטימען פאר'ן פּעראַייניגטען יודישען בלאָק !